БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 167 (19.838). ● 1987 йил 22 июль, чоршанба ● Баҳоси 3 тийин.

СОЦИАЛИЗМНИНГ МУҲИМ ПРИНЦИПИ

Интернационализм—социал-иқтисодий жадаллаштиришнинг шарти

ПРАВДА

Улуғ Октябрь тарихда биринчи ягона кўпмиллатли социалистик давлатга асос солди. В. И. Лениннинг «Революцион Россия теварагида озод миллатларнинг айрим турли федерациялари тобора кўпроқ тўплана бошлади. Бу федерация мутлақо ихтиёрий, ёлғон-яшиқ ва зўравонликдан холи равишда ўсиб бораверади ва у метиндек мустаҳкам бўлади. Биз ўзимизда қабул қилаётган қонунлар, барпо этаётган давлат тузуми унинг метиндек мустаҳкамлигининг энг яхши гаровидир», деб башорат қилиб айтган гаплари реалликка айланди. Совет ҳокимияти йиллари мобайнида халқларнинг тенглиги, уларнинг қардошларча ҳамкорлиги амалда қарор топди. Барча республикаларнинг экономикаси ва маданияти юксалди. Совет Иттифоқи хўжалик, социал ва маданий жиҳатдан яхлит организм сифатида ривожланмоқда.

Бироқ ҳар қандай амалий иш сингари ҳозирги миллий муносабатлар янги-янги муаммоларни келтириб чиқармоқда. Партия революцион қайта қуриш жараёнида жамиятимизни янада юксак поғонага кўтаришга, унга янги сифат бағишлашга интилаётган, демократия, ошкоралик ва ўзини-ўзи бошқариш кенгайиб бораётган, миллий ўзлигини англаш тез ўсаётган, интернационаллашиш жараёнлари чуқурлашаётган ҳозирги вақтда бу масалаларни ҳар бир миллат ва элат равнақи манфаатлари, уларни бир-бирига янада яқинлаштириш манфаатлари, бутун социалистик жамият манфаатлари йўлида бирдан-бир мумкин бўлган негизда ўз вақтида ва адолатли ҳал этиш алоҳида аҳамият касб этмоқда. М. С. Горбачев айтиб ўтганидек, «Ҳар бир халқ ўз тили, ўз тарихига эга, у аждодларини билишни истайди. Наҳотки бу социализмга зид бўлса? Йўқ, албатта. Бироқ бошқа томондан қараганда, агар кимлардир маҳдудликка берилиб, кибр-ҳаво билан буни мутлақо қадрият деб кўрсата бошлашга уринса — бунга муроса қилиб бўлмайди».

Кейинги йилларда миллий муносабатлар соҳасида ҳам салбий ҳолатлар ва бузилишлар содир бўлди. Партия бунга қарши кураш олиб бормоқда. Бунда гап миллий маҳдудликка бўлган тенденциялар, маҳаллийчилик, миллий такаббурлик ва текинига тайёрлик кайфиятлари тўғрисида бормоқда. Буларнинг ҳаммаси тарихий ривожланишимизнинг мураккаблиги ва хилма-хиллиги натижасида вужудга келиб, партия бундай тенденция ва кайфиятларни бартараф этишга дадил ва изчил киришди. Қайта қуриш миллий сиёсатнинг чинакам ленинча принципларини қарор топтиради.

Экономика — жамиятимизнинг бирлиги, социалистик республикалар иттифоқи асосланадиган моддий базисдир. Республикалар ўртасида меҳнатни ихтисослаштириш ва кооперациялаш кенгайиб бораётганлигини ҳисобга олган ҳолда мамлакатнинг яхлит хўжалик организмининг нормал ишлаши моддий, молиявий ва меҳнат ресурсларини доимо айирбошлашни тақозо этади. Маҳдудлик, маҳаллийчилик, текинига тайёрлик кўринишлари, умумиттифоқ неъматларидан кўпроқ юлиб олиб, ўзи эса камроқ беришга уринишлар социал-иқтисодий жадаллаштириш йўлидаги тўсиқдир. Шунинг учун ҳам партия комитетлари ҳар бир республиканинг умуммиллий бойликка қўшадиган ҳиссасини кўпайтириш учун коммунистларнинг, барча меҳнаткашларнинг масъулиятини оширишлари зарур. Бу ҳисса уларнинг иқтисодий ва маънавий имкониятларига мос бўлиши лозим.

Партия XXVII съезди, КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми қарорларини муваффақиятли амалга ошириш учун умумиттифоқ меҳнат тақсимотининг барча афзалликларидан тўлиқроқ фойдаланиш, республикалар ўртасида маҳсулот етказиб беришни ўз вақтида ва сифатли бажариш талаб этилади. Партия комитетлари, совет, касаба союз, комсомол ташкилотлари хўжалик кадрларини умумдавлат манфаатларини маҳкамачилик манфаатлари, маҳаллий манфаатлардан юқори қўя билиш руҳида кун сайин сабот билан тарбиялашлари зарур.

Қайта қуриш иши ҳар биримиз ўзгаришлар зарурлигини қанчалик чуқур ҳис этишимизга, партиянинг йўлини қанчалик ижодий ва собитқадамлик билан амалга оширишимизга ҳал қилувчи даражада боғлиқдир. КПСС ўзининг кадрлар сиёсатида ўтмиш сабоқларини ҳам, турмуш олдимизга қўяётган янги кенг кўламли вазифаларни ҳам ҳисобга олмоқда. Раҳбар кадрларни миллий ёки қариндош-уруғлик белгиларига қараб танлаш, «маҳаллий бўлмаган» элатларнинг ҳуқуқларини камситиш, миллий сиёсатни бошқа хилда бузиш практикасига мутлақо тоқат қилиб бўлмайди. Ҳам Иттифоқ, ҳам республика даражасидаги партия, давлат, хўжалик органларида барча миллатлар ва элатларнинг вакиллари адолатли тарзда қатнашишлари учун, раҳбар кадрларнинг составини аҳолининг миллий структурасини акс эттириши учун кадрлар сиёсатини ленинча талаблар руҳида амалга ошириш зарур. Бу соҳада кўр-кўрона тарзда ёндашувга йўл қўйиб бўлмайди, албатта. Ходимларнинг ишчанлиги ва сиёсий фазилатлари асосий мезон бўлиши керак.

Социалистик мазмуни жиҳатидан бир бутун, миллий шакллари жиҳатидан хилма-хил, маънавий жиҳатдан интернационал маданиятнинг вужудга келгани ва равнақ топгани миллий сиёсатимизнинг жуда улкан ютуғидир. Ҳар бир миллий маданиятда барча ижобий нарсаларга соғлом қизиқиш бу маданиятларнинг ўзаро таъсири ва яқинлашуви объектив жараёнидан ўзини четга олишга уринишга айланиб кетмаслиги муҳимдир. Бир халқни иккинчисидан ажратиб қўйиш ва айниқса уларни бир-бирига қарама-қарши қўйиш мумкин эмас. Чинакам бир-бирини маънавий бойитиш ва халқнинг бой тажрибасини алмашлаш учун социализмнинг афзалликларидан кенгроқ ва тўлароқ фойдаланиш керак. Бу соҳада ўзига хослик баҳонаси билан реакцион-миллатчилик ва диний сарқитларни идеаллаштиришга, бир халқнинг тарихини бошқа халқлар тарихига путур етказган ҳолда бе-заб кўрсатишга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Миллатлараро алоқа тили бўлган рус тилини оммалаштириш билан бир пайтда миллий тилларнинг эркин ривожланиши — ленинча миллий сиёсатнинг энг муҳим омилидир. Рус тилидан фойдаланишни маъмурий йўл билан чеклаб қўйишни ҳар қандай талаб қилишлар она тили ва миллий маданиятни ривожлантириш тўғрисидаги чинакам ғамхўрликка мутлақо ётдир.

Практика шуни кўрсатмоқда: фақат изчил интернационализмнигина миллатчилик ҳолларига муваффақиятли қарама-қарши қўйиш мумкин. Миллий маҳдудлик ва кибрланиш, миллатчилик ва шовинизм, сионизм ва антисемитизм қандай қиёфага кирмасин, уларнинг ҳар қандай кўринишларига қарши принципиал кураш олиб бориш большевизм анъаналарига хосдир. Миллатчилик ва интернационализм бир-бирига қарама-қарши дунёқарашдир. Совет ватанпарварлиги ва пролетар, социалистик интернационализми руҳида тарбиялаш учун Октябрь 70 йиллигига ва СССР ташкил этилганлигининг 65 йиллигига тайёргарликдан кенг фойдаланиш лозим.

Интернационализм руҳида тарбиялашда илм-фансиз иш тутиб бўлмайди. Олимларнинг кўп сонли отряди миллий муносабатлар проблемалари билан шуғулланмоқда, кўпдан-кўп назарий мақолалар чиқарилмоқда. Шунга қарамай, жамиятшунослар практика олдида жуда қарздор бўлиб қолмоқдалар. Бу соҳада кўпгина сийқа, эскирган фикрлар тўпланиб қолган. Кайфичоғлик ва хотиржамлик таъсирида миллий соҳада ўз моҳияти жиҳатидан мураккаб ва зиддиятли жараёнлар тадқиқ этилмай қўйилди, конкрет социологик тадқиқотлар деярли ўтказилмади, ҳозирги замон миллатчилик доктриналари марксча танқидий таҳлил этилмади. КПСС Марказий Комитетининг «Қозоғистон республика партия ташкилотининг меҳнаткашларни интернационал ва ватанпарварлик руҳида тарбиялаш соҳасидаги ишлари тўғрисида»ги қарорида айтиб ўтилганидек, миллий муносабатлар соҳасида рўй бераётган жараёнлар ва тенденцияларни чуқур таҳлил этиш, аҳолининг турли табақалари ва группаларининг ўзига хос хусусиятларини назарда тутиш зарур.

В. И. Ленин ёзганидек, бизнинг тажрибамиз турли миллатларнинг манфаатларига зўр эътибор билан муносабатда бўлишгина можаролар, ўзаро ишончсизлик замирини бартараф этиши мумкинлигига ишонч ҳосил қилдирмоқда. Ленин васиятларига оғишмай амал қилиш, уларни ижодий ривожлантириш, миллий муносабатларда ғоят сезгир, принципиал бўлиш — кўпмиллатли давлатимиз тараққиётининг гаровидир.

(«ПРАВДА» газетасининг 21 июлдаги бош мақоласи).

М. С. Горбачевнинг Нажиб билан учрашуви

Учрашув олдидан. (ТАСС — ЎзТАГ телефотоси).

М. С. Горбачев қисқа муддатли визит билан Совет Иттифоқига келган Афғонистон Халқ Демократик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари Нажиб билан 20 июль куни Кремлда учрашди.

М. С. Горбачев ва Нажиб Совет—Афғонистон ҳамкорлигининг турли жиҳатларини тафсил кўриб чиқдилар, бир қанча халқаро проблемалар юзасидан, шунингдек Афғонистон билан боғлиқ масалалар юзасидан фикрлашиб олдилар.

Иккала қўшни давлат ва халқнинг миллий манфаатлари ўз ифодасини топган Совет—Афғонистон муносабатлари юксак даражада экани мамнуният изҳор қилдилар. Икки томонлама муносабатларда ва халқаро майдонда Совет Иттифоқи билан АДР ўтказаётган сиёсат афғонларнинг миллий яраш йўлидан муваффақиятли олға томон боришига, афғон проблемасини ҳал этиш учун қулай шарт-шароитни вужудга келтиришга [illegible] айтиб ўтилди.

Икки томон СССР билан АДР ўртасидаги ҳар томонлама алоқаларни янги йўналишлар билан тўлдириб, бойитиб, бу алоқаларни мустаҳкамлаш ва чуқурлаштиришга [illegible] қилганлиги тасдиқланди. Энг аввало иқтисодий соҳасидаги ҳамкорлик, совет республикалари [illegible] вилоятлари ўртасидаги бевосита алоқаларга тааллуқлидир.

Нажиб яқинда янги босқичга кирган миллий яраш программасининг қандай рўёбга чиқарилаётганлиги тўғрисида, Афғонистон теварагидаги вазиятни сиёсий бартараф этиш жараёнини авж олдириш юзасидан афғон томони сарфлаётган куч-ғайратлар тўғрисида гапириб берди. У АХДП мазкур программага изчил амал қилиб, ижтимоий-сиёсий ва иқтисодий турмушнинг, афғон жамиятини турли социал табақаларининг манфаатларини қондиришнинг барча жиҳатларига тааллуқли янги амалий ташаббусларни ўртага қўяётганлигини таъкидлади. Оппозиция билан мулоқот кенгайтирилмоқда. Коалицион ҳукумат тузиш, барча миллий, ватанпарвар кучларни бирлаштириш йўли амалга оширилмоқда. АХДП миллий яраш учун, тинчликсевар, блокларга қўшилмайдиган Афғонистон учун курашаётган ҳамма билан алоқалар ўрнатишга тайёрдир деди Нажиб.

Миллий яраш сиёсатининг мустаҳкам моддий, ҳуқуқий базаси яратилмоқда. Афғонистон давлатининг янги конституцияси лойиҳаси умумхалқ муҳокамасига қўйилди, АХДПдан ташқари бошқа сиёсий ташкилотлар тузилишини ёки уларнинг ошкора иш олиб боришини, улар ўзларининг матбуот органларини нашр этишини кўзда тутувчи сиёсий партиялар тўғрисидаги қонун тасдиқланди. Афғонистон ҳукумати ўзининг ўт очишни тўхтатиш тўғрисидаги мурожаатномасининг амал қилиш муддатини яна олти ойга, яъни 1988 йилнинг 15 январигача узайтиришга қарор қилди. Афғонистон томони Покистон ва Эрон билан муносабатларни нормаллаштириш, умуман региондаги вазиятни бартараф этиш мақсадида ана шу мамлакатлар ҳукуматларига бир қанча қўшимча таклифларни тақдим этди. АДР Женева музокаралари мумкин қадар тезроқ муваффақиятли тугалланиши учун бундан буён ҳам ўзига боғлиқ бўлган барча ишларни қилади.

Афғон проблемасининг ички ва ташқи жиҳатларини тинч йўл билан ҳал этиш жараёни билан узвий боғлиқ бўлган миллий яраш сиёсатининг дастлабки натижалари тўғрисида ҳозирдаёқ гапириш мумкин. Шу билан бирга, деди Нажиб, ҳамон афғон диёрида уруш ҳаракатлари тўхтамаяпти. Асосан қўшни Покистонда ин қурган экстремист гуруҳлар Афғонистонга юбораётган ёлланган каллакесарлар уруш ҳаракатлари олиб бормоқдалар. АҚШ, Буюк Британия, бошқа бир қанча мамлакатлар яраш программаси амалга оширила бошлаганидан кейин ана шу гуруҳларга ҳарбий ёрдамни кўпайтирдилар. Улар бу гуруҳларга замонавий қурол-яроғ, шу жумладан, «Стингер», «Блоупайп» типидаги зенит ракеталари етказиб бермоқдалар. Натижада тинч аҳоли, жумладан қариялар, хотин-қизлар, болалар ҳамон ҳалок бўлмоқда.

Нажиб миллий яраш сиёсатини, Афғонистонда мазкур сиёсатни рўёбга чиқариш юзасидан амалга оширилаётган конкрет тадбирларни қатъий қўллаб-қувватлаётганлиги учун Совет Иттифоқига астойдил миннатдорчилик билдирди.

М. С. Горбачев Афғонистондаги ва унинг теварагидаги вазиятни ривожлантириш, миллий яраш сиёсати хусусида СССР билан АДРнинг фикрлари мос келаётганлигини айтди. Бу тўғри сиёсатдир, деди у. Миллий яраш сиёсати янги босқичга кирди. Бу сиёсат афғон халқининг туб манфаатларига мос бўлиб, афғон жамиятининг кенг доиралари, вазиятни сиёсий бартараф этишдан ҳақиқатан манфаатдор бўлган жаҳондаги барча кишилар томонидан қўллаб-қувватланмоқда. Афғонистонда ва ундан ташқарида ҳеч ким АХДП илгари сурган миллий яраш сиёсатидан яхшироқ бошқача сиёсатни таклиф этмади. Афғон халқи зўр машаққатларни бошдан кечирди. У ўз диёрида тинчлик ўрнатилишини истайди.

М. С. Горбачев Совет Иттифоқи бундан буён ҳам Афғонистонни мустақил, суверен, қўшилмаган давлат бўлиб қолишини исташини айтди. Афғон халқи қандай йўлдан боришини, унинг ҳукумати қандай ҳукумат бўлишини, қандай ривожланиш программаси амалга оширилишини афғон халқининг ўзи ҳал этади, бу унинг суверен ҳуқуқидир.

Биз Афғонистон билан ҳамкорликни бундан буён ҳам В. И. Ленин асос солган яхши анъаналар руҳида ривожлантираверамиз.

М. С. Горбачев ва Нажиб Афғонистон теварагидаги вазиятни тезроқ нормаллаштириш манфаатларини кўзлаб қўшимча чора-тадбирларни муҳокама қилдилар.

Халқаро проблемаларни кўриб чиқиш чоғида Совет Иттифоқи ва Афғонистон ядро қуролидан ва зўравонликдан холи дунё учун, кенг қамровли хавфсизлик системасини вужудга келтириш учун, давлатлар ўртасидаги муносабатларни тинч-тотув яшаш принциплари руҳида ривожлантириш учун курашаётганликлари таъкидланди. Нажиб Совет Иттифоқининг халқаро вазиятни, шу жумладан Осиёдаги вазиятни соғломлаштиришга қуролланиш пойгасини жиловлашга қаратилган амалий таклифларини Афғонистон қўллаб-қувватлажагини айтди.

Афғон томонининг илтимоси муносабати билан биргаликдаги Совет—Афғон космик учишини амалга ошириш тўғрисида аҳдлашиб олинди. Бундай космик учиш Совет Иттифоқи билан Афғонистон халқлари ўртасидаги мустаҳкам дўстлик алоқаларининг янги ифодаси бўлади.

М. С. Горбачев Нажибни Октябрь революциясининг 70 йиллиги муносабати билан ўтказиладиган тантаналарда қатнашадиган Афғонистон делегациясига бош бўлиб келишга таклиф этди.

Суҳбатда Э. А. Шеварднадзе ва А. Ф. Добринин қатнашдилар. (ТАСС).

● Етилган масалалар ҳақида ўйлар

КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми бўлиб ўтгандан кейин редакциямиз қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқариши раҳбарлари, мутахассислари, оддий меҳнаткашлардан кўплаб хат-хабарлар ола бошлади.

Қуйида ана шу мактублардан бирини эътиборингизга ҳавола этамиз.

ҚОЛОҚЛИК БИЗГА ЯРАШМАЙДИ

КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленуми мамлакатимиз экономикасини бошқаришни тубдан ислоҳ қилишнинг асосий қоидаларини белгилаб берди. Жумладан, аграр сектор экономикасини қайта қуришда меҳнат коллективларининг бевосита иштирок этиши кераклиги (доимо юқоридан кўрсатма кутмаслиги!) алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Газетанинг ўтган сонларидан бирида Сурхондарёдан — «Ҳазорбоғ» совхозининг директори М. Норқобиловнинг ҳам мақоласини ўқиб чиқдим. У бугун айни мен айтмоқчи бўлган гапни айтибди. **Чиндан ҳам колхоз ва совхозларнинг халқ хўжалик планларини планлаштиришда бир қанча чалкашликлар бор. Колхозчилар томонидан яхши ўйланиб, юқоридан ҳеч ким аралашмай тузилган планни камдан-кам учратамиз.** Мен бу ҳақда райком бюроларида, йиғилишларда кўп гапираман. Қайси колхоз-совхоз илғорликни қўлдан бермай, зиммасидаги топшириқларни ошириб бажарса, ўша хўжаликка қўшимча маҳсулот тайёрлаш планлари устма-уст қўшилаверади. Қолоқлик гирдобидан чиқолмай келаётган хўжаликлардан эса бу талаб қилинмайди. Жуда ғалати иш, тўғрими?

Масалан, бизнинг колхозда сут етиштириш икки йилда 165 тоннага, гўшт 70 тоннага кўпайганлиги нормал ҳол эмас, албатта. Планнинг бундай сунъий равишда ошиб бориши колхозчиларнинг норозилигига сабаб бўляпти. Ахир бу билан биз уларни қўшимча моддий манфаатдорликдан маҳрум этамиз-ку. Қўшни «Коммунизм», «Пахтакор» колхозларида аҳвол бизчалик эмас, ахир!

Агросаноат органлари хўжаликларнинг кундалик ишларига оператив аралашиб, амалий ёрдам кўрсата олмаяптилар. Қоғозбозлик ўсмоқда. Ортиқча кенгашлар ва чақирувлар қисқармаяпти. Бу ўз навбатида раҳбар ва мутахассисларнинг ўзларини ҳам ишдан қолдираётир.

Агросаноат комплекси моддий таъминотида ҳам сусткашликка йўл қўйилмоқда. Айниқса, қурилиш материаллари таъминоти ёмон. Баъзан хўжаликлар ҳисобида 9-10 миллион сўм маблағ бўлади-ю, ундан фойдаланишнинг иложи йўқ. Шунинг учун ҳам колхозда уй-жой, маданий-маиший объектлар қурилиши кўнгилдагидек эмас.

Масалан, бизда ҳозир 90 дан ортиқ қурувчи ишлайди. Аммо смета ҳужжатлари ва лойиҳалар тайёрлашга бевосита буюртма бериш ҳуқуқига эга эмасмиз. Агар бу ишларни биз ўзимиз бажарганимизда эди, қурилишлар тезлашган, уларнинг таннархи арзонлашган бўларди.

Алмашлаб экиш ҳақида анчадан бери гап юритилади. Бироқ ҳануз унга тўлиқ ўта олганимиз йўқ. Бу иш бизнинг колхозда 30 процент бажарилган, холос. Гапнинг очиғи, пахта монокультурага айланди. Қисқа вақт ичида хўжаликда ҳосилдорлик гектарига 24 центнердан 36 центнерга етказилди. **Ер эса битта. Аҳвол ҳамон ўша-ўша. Натижада бир жойда деҳқончилик қилинавериб, тупроқ структураси бузилмоқда.** Агар алмашлаб экиш йўлга қўйилиб, суғориладиган майдонларнинг 30—35 процентида озуқа экинлари етиштирилса ем-хашак ҳам мўл бўлиб, чорвачилик маҳсулотларини етиштириш янада кўпаярди.

Пленумда таъкидланганидек, биз эндиликда иқтисодий тежамкорлик йўлларини излаяпмиз. Ҳолбуки, ери-еримиз билан туташ, бир хил шароитга эга қўшни хўжаликларда хўжасизлик, турғунлик ҳолатлари кўзга чалиняпти. **Бировлар жон куйдириб ишласа-ю, бошқалар унинг соясида юришса, аравани бирга-бирга тортмаса бундан нима фойда?**

Тарғибот-ташвиқот ишларини қанчалик кўп олиб бормайлик, одамлар онгидаги эскича қарашни ўзгартириш қийин бўляпти. Чунки, бундан 4-5 йил илгариги хўжалик юритиш усуллари уларнинг меҳнатга муносабатини сусайтириб юборганди. Бунинг сабабларини қуйидаги омилларга боғлиқ деб ўйлайман: меҳнатга ҳақ тўлашнинг прогрессив формасига ҳамма жойда ҳам аниқ риоя қилинмаяпти. Ваҳолонки, биз бу усулнинг катта фойда беришини эндиликда яхши биламиз. Бир мисол: хўжалигимизда коллектив пудратга ўтиб ишлаган Гулсара Қудратова, Турдимурод Ҳалимов бошлиқ бригадаларда ўтган йили пахта ҳосилдорлиги ҳар қачонгидан ошди. Колхозчилар бошқа коллективдаги ҳамкасбларига кўра кўп иш ҳақи олишди, меҳнатга бўлган иштиёқлари кучайди. Шуни ҳисобга олиб, бу йил биз бундай коллективлар сонини бештага етказдик.

Шуни таъкидлаш лозимки, **меҳнатга ҳақ тўлашнинг янги формасига ўтиб ишлаш ўз-ўзидан амалга ошавермайди. Унга жиддий тайёргарлик кўриш керак. Одамлар меҳнатга виждонан ёндашиб, хўжалик ишига жон-дилидан қизиқишлари, ҳар қандай қийинчиликни енгишга кўникма ҳосил қилишлари лозим.** Айни пайтда хўжалик экономикаси ва молиявий аҳволини мустаҳкамлаш учун экинлар ҳосилдорлиги ҳамда фермалар маҳсулдорлигини оширмоқ зарур. Зеро, ишга мавсумий ёндашмай, ҳамиша унинг муваффақияти сари интилгандагина пировард натижа таъминланади, меҳнат унумдорлиги ошаверади.

Колхозимиз коллективи КПСС XXVII съезди қарорларини ҳаётга изчил татбиқ эта бориб, ҳозирги кунда қатор ютуқларни қўлга киритяптилар. Давлатга пилла сотиш йиллик плани, гўшт, сут ва тухум тайёрлаш ярим йиллик топшириқлари ошириб бажарилди. Юбилей йилида 2570 гектар ердан она-Ватанга 9 минг тонна «оқ олтин» етказиб беришимиз керак. Шу кунларда далаларда қизғин яратувчилик меҳнати жўш урмоқда. Ғўзалар вақтида озиқлантирилиб, суғорилиб, сифатли ишлов берилаётганлиги учун ҳам яхши ривожланмоқда. Социал-маданий-маиший объектлар қурилишида жиддий жонланишлар рўй беряпти. Коммунист ва комсомолларимиз барча жабҳада ҳар галгидек авангардликни қўлдан беришмаяпти.

Қурбон ҲАҚБЕРДИЕВ,
Шаҳрисабз районидаги Энгельс номли колхоз раиси.

Болалар ёзда соғлом дам олсинлар

21 июль куни Тошкентда болаларнинг ёзги дам олишини ташкил этиш ва ўтказиш масалалари билан шуғулланувчи республика комиссиясининг мажлиси бўлди. Мажлисни комиссия раиси, Ўзбекистон касаба союзлари республика Советининг раиси Ҳ. Алимова олиб борди.

Комиссия аъзолари Бухоро областида болалар ва ўсмирларнинг ёзги дам олиши қандай ташкил этилганлигини кўриб чиқдилар. Сўзга чиққан кишилар область комиссияси пионер лагерларини барча керакли нарсалар билан таъминлаш тадбирларини кўрганлигини айтиб ўтдилар. Аммо бу масалалар ҳамма жойда ҳам зарур даражада ва ўз вақтида ҳал этиляпти, деб бўлмайди. Агросаноат комплекси системасидаги пионер лагерларининг моддий базасини мустаҳкамлашда туб бурилиш бўлмади. 87 та совхоз ва колхоз болалар дам олиши учун доимий базага эга эмас. Область комиссияси болаларга медицина хизмати кўрсатилиши ва болалар дам олиш зоналарида санитария нормаларига риоя этилиши устидан назоратни кучайтириш юзасидан область соғлиқни сақлаш бўлимига нисбатан зарур талабчанлик қилмаяпти.

Комиссия мажлисида Ўзбекистон ССР Автомобиль транспорти министрлиги корхоналари болалар дам олишини қандай ташкил этганлиги ҳам кўриб чиқилди. Тармоқнинг ишлаб турган пионер лагерларида: Тошкент областидаги «Автомобилист», Стрельцов номли, Сурхондарё областидаги «Родник» ва бошқа пионер лагерларида дурустгина моддий база яратилган. Бироқ бу ҳали буткул етарли эмас. Қорақалпоғистон АССР, Жиззах, Навоий областларида мазкур тармоқ ходимларининг фарзандлари учун бирорта ҳам пионер лагери йўқ.

Республика комиссияси юқорида айтиб ўтилган камчиликларни тугатиш учун зарур чоралар кўришни тавсия этди.

Комиссия мажлисида Афғонистон Демократик Республикасидан келган болаларнинг дам олишини ташкил қилиш тўғрисидаги масала кўриб чиқилди.

(ЎзТАГ).

Нажиб Москвадан жўнаб кетди

АХДП Марказий Комитетининг Бош секретари Нажиб қисқа муддатли визити тугагандан кейин 21 июль куни Москвадан жўнаб кетди.

Аэропортда уни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Ф. Добринин, бошқа расмий кишилар кузатиб қолдилар.

• • •

Нажиб жўнаб кетиш олдидан В. И. Ленин Мавзолейини зиёрат қилиб, гулчамбар қўйди. Кремль девори ёнидаги Номаълум солдат қабрига ҳам гулчамбар қўйилди.

(ТАСС).

Жаҳон газеталари саҳифаларида

● ЧЕТ ЭЛ ГАЗЕТАлари СССР Марказий статистика бошқармасининг 1987 йил биринчи ярмида Совет Иттифоқини иқтисодий ва социал ривожлантириш Давлат планининг бажарилиши якунлари ҳақидаги ахборотини кенг шарҳламоқдалар. Болгарияда чиқадиган **«Работническо дело»** газетаси Совет Иттифоқи экономика ва социал соҳаларда «яхши натижаларга» эришганлигини таъкидлайди. Лондонда чиқадиган «Таймс» газетаси «Совет саноатининг тез ривожланганлигини» таъкидлаб, СССРда газ ва нефть қазиб чиқариш планлари ошириб бажарилганлигини уқтиради.

Венгрия матбуоти ВХР Министрлар Совети Раиси К. Гроснинг Москвага визити якунларига, унинг КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачев, СССР Министрлар Совети Раиси Н. И. Рижков билан учрашувларига бағишланган шарҳларни эълон қилган. Икки иттифоқдош мамлакат ўртасидаги музокаралар Венгрия билан Совет Иттифоқи ўртасидаги ўзаро фойдали алоқаларни янада ривожлантириш учун зарур бўлган сиёсий муҳитни яратишга кўмаклашади, деб ёзади **«Непсабадшаг» газетаси. Будапешт газеталарида** Венгрия ҳукумати бошлиғининг телевидение орқали сўзлаган нутқи тексти эълон қилинди. Бу нутқда у Москвадаги музокаралар чоғида социализм қурилишининг энг муҳим масалалари муҳокама қилинганлигини таъкидлаган.

«Женевадаги Совет-Америка музокараларида СССР ўртага қўйган таклифлар [illegible]

—деб ёзади **Ҳиндистоннинг «Пэтриот»** газетаси, — ядровий қурол-яроғларни қисқартириш учун реал имкониятлар яратади». Музокараларда тараққиётга эришилмаётганлигининг бош сабаби Вашингтоннинг номаъқул позициясидир, деб таъкидлайди газета.

Чет эл газеталари Франция-Эрон муносабатлари ниҳоятда кескинлашганлигига катта эътибор бермоқдалар. **Парижнинг «Монд» газетаси** икки мамлакат ўртасидаги дипломатия муносабатларининг [illegible] зилиб кетадиган тангликка айланиши мумкин деб таҳмин қилмоқда. Экстремист ислом руҳонийларининг бир группаси **Байрутда чиқадиган «Ан-наҳор» газетасида** баёнот бериб, унда Франция мусулмонларга душман мамлакат, деб эълон қилинган. **«Нью-Йорк таймс» газетасининг** хабарларига кўра, Франциянинг чет элдардаги кўпгина элчихоналари ва консулхоналари террорчиларнинг ҳужум қилиши мумкинлиги тўғрисида огоҳ-

КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорлари—ҳаётга!

ВАҚТ КУТИБ ТУРМАЙДИ

Область партия комитети биринчи секретари К. Саликов докладида ва музокараларда таъкидланганидек, КПСС Марказий Комитети 1987 йил июнь Пленуми қарорлари асосида қайта қуришни жадаллаштириш ва чуқурлаштириш, экономикани бошқаришни ислоҳ қилиш соҳасида область партия ташкилоти олдида ғоят муҳим, кечиктириб бўлмайдиган вазифалар турибди. Амалга оширилган ўзгартишлар, эришилган баъзи натижалар катта мақсад йўлидаги биринчи қадамлар, холос.

ҲАМОН ЭСКИЧА УСЛУБ. Кейинги икки йил ичида Автоном республика экономикасини ривожлантиришда муайян ютуқлар қўлга киритилганлиги қайд қилиб ўтилди. Пахта толаси, гўшт, сут, тухум, қоракўл тери, пилла ва полиз маҳсулотлари тайёрлаш планлари ошириб бажарилди. КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг «Қорақалпоғистон АССРни иқтисодий ва социал ривожлантиришни жадаллаштириш тадбирлари тўғрисида»ги қарорида халқ хўжалигини интенсивлашнинг конкрет режалари белгилаб берилди.

Рўй-рост айтиш керакки, Автоном республикада социал-иқтисодий ривожланишнинг суръатлари қайта қуриш даври талаблари даражасига кўтарилмаган. Белгиланган тадбирлар, қабул қилинган қарорлар секинлик билан, чала-ярим амалга ошириляпти. Ишда консерватизм ва сусткашликка, план интизомини сурункали бузиш ҳолларига барҳам берилмаётир. Саноат ишлаб чиқаришининг ўсиш суръати шу йилнинг олти ойи ичида атиги 1,8 процентни ташкил этди. Манғит ва Беруний пахта заводлари, Хўжайли гўшт комбинати, Мўйноқ балиқ саноати ишлаб чиқариш бирлашмаси ярим йиллик планни бажармади. Шу тўрт корхона ўн миллион сўмлик маҳсулотни пландагидан кам берди. Шартнома бўйича маҳсулот ишлаб чиқариш плани 97,8 процент бажарилди, холос. Меҳнат унумдорлиги ўсиш ўрнига 2,9 процент пасайди.

Экономиканинг кўпгина тармоқлари хўжалик юритишнинг янги методларига ўтказилган бўлса ҳам кутилган натижага эришилмаётир, ишлаб чиқариш мароми, технология ва меҳнат интизоми бузилмоқда. Ип йигириш ва тўқимачилик саноатида ишлаб чиқариш қувватларидан фойдаланиш даражаси паст, меҳнат унумдорлиги ўсмаётир. Шошма-шошарлик, бирёқламалик, иқтисодий бошқарувни қайта қуришнинг социал жиҳатларига лоқайдлик билан қараш бу аҳволга сабаб бўлди. Малакали кадрлар тайёрлашга, социал-маиший шароит яратишга эътибор берилмаётир, турар жойлар, болалар боғчалари ва бошқа объектлар қурилиши пайсалга солиняпти.

СЎЗ ВА ИШ БИРЛИГИ ЙЎҚ. Асосий ишлаб чиқариш фондларини янгилаш, фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда сусткашлик, сансалорлик давом этмоқда. Масалан, «Средазэлектроаппарат» ишлаб чиқариш бирлашмасининг Тахиатош филиалида ўн уч йил мобайнида бирон ускуна янгиланмаган, ишлаб чиқариш ҳажми ўсмаган. Бу аҳволда ишчилар ва мутахассисларнинг ташаббусини ривожлантириб бўладими, ахир? Давлат қабулига, кўп сменали иш кунига ўтиш, кадрлар ва ишчи ўринларини аттестациядан ўтказишда жиддий нуқсонлар юз бермоқда.

Қорақалпоғистон область партия комитети пленумидан

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси Автоном республикада капитал қурилиш оқсаётганлигини қайд қилиб, бу соҳага область партия комитетининг раҳбарлигини қониқарсиз деб топган эди. Афсуски, шундан кейин ҳам ишда бурилиш ясалгани йўқ. Капитал қурилишда олти ойлик планлар ҳамма кўрсаткичлар бўйича барбод берилди, қарийб 40 миллион сўмлик асосий фондлар ишга туширилмади, айниқса турар жойлар, мактаблар, боғча-яслилар қурилишида ташвишли аҳвол юз берди. Тугалланмаган объектлар ҳажми уч юз миллион сўмликдан ошиб кетди.

Агросаноат секторининг табиий-иқтисодий потенциалидан мутлақо қониқарсиз фойдаланилмоқда. Тармоқ малакали кадрлар отрядига эга. Қишлоқ хўжалиги моддий-техника базасини мустаҳкамлашга 1980 йилдан буён 3,3 миллиард сўм миқдорида давлат ва колхоз маблағи сарфланиб, ишлаб чиқариш фондлари икки баравар ўсган, умумий экин майдони 470 минг гектарга кенгайган. Бироқ ялпи маҳсулот камайиб кетишига йўл қўйилди. Кўзбўямачилик, қўшиб ёзишлар авж олди. Деҳқончилик ҳам, чорвачилик ҳам бир жойда депсиниб турибди.

Шу факт ачинарлики, ер, сув, моддий ресурслардан фойдаланишдаги хўжасизлик қимматга тушмоқда, харажатлар салмоқли-ю, қайтими кам. Бепоён яйловлар, ҳосилдор ерларга, катта резервларга эга бўлган Автоном республика ўзини-ўзи гўшт, сут билангина эмас, ҳатто сабзавот ва мева билан ҳам таъминлай олмаётир. Ҳар гектар ердан олинаётган даромад 852 сўм холос. Тўла хўжалик ҳисобига ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашга ўтиш учун бу кўрсаткични 2200 сўмга етказиш, гектарлар самарадорлигини кескин ошириш талаб этилади.

Партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотлари иш услубида ижодкорлик, ташаббускорлик муҳити қарор топмаган, эскича ишлашга, буйруқбозлик ва маъмуриятчиликка мойиллик тез-тез кўзга ташланиб туради. Ижро интизоми бўшашган, сўз ва иш бирлиги таъминланмаётир. Тўрткўл, Беруний, Хўжайли, Қўнғирот, Шуманай, Қораўзак, Тахтакўпир районлари партия комитетлари ўз ишларини қайта қуришда пассивлик кўрсатмоқдалар. Қоғозбозлик, расмиятчилик бартараф қилинмаётир. Ишларнинг аҳволи учун, етилган муаммоларни ҳал этиш учун коммунистларнинг, партия, совет, касаба союз ва хўжалик раҳбарларининг масъулияти оширилмаётир. Натижада экономикада олдинга силжиш сезилмаяпти, социал соҳада турғунликдан чиқиш учун қатъий чоралар кўрилмаётир.

ТАЛАБЧАНЛИКНИ КУЧАЙТИРИШ КЕРАК. Музокараларда сўзга чиққан Нукус шаҳар партия комитетининг биринчи секретари А. Асанов, 166-қурилиш тресги бўёқчиси Н. Оқназарова, Тахиатош бинокорлик конструкциялари ва деталлари заводи директори Н. Цихай, Беруний районидаги «Ленинизм» колхози партия комитети секретари Б. Сердонов, Элликқалъа районидаги «Қирққизобод» колхози бригадири Р. Мамбетов, Қўнғирот район алоқа узели ишчиси Е. Режепова, Ўрта Осиё темир йўли Қорақалпоғистон бўлими бошлиғи Н. Эрметов ва бошқалар экономикани бошқариш ва хўжалик юритишда, социал соҳани ривожлантиришда йўл қўйилаётган хато ва камчиликларни танқид ва ўз-ўзини танқид асосида очиб ташладилар. Қолоқлик сабабларини чуқур таҳлил қилиб, мавжуд нуқсонларни тугатиш йўлларига тўхталдилар.

Кишиларнинг меҳнат ва турмуш шароитларини яхшилаш, ахлоқий-маънавий муҳитни соғломлаштириш ишлаб чиқариш кучларини ривожлантириш, ишга яроқли аҳолини ижтимоий-фойдали меҳнатга тўла жалб этиш, бригада ва дала пудратига, кооперация ва якка тартибдаги меҳнат фаолиятига кенг йўл очиб бериш хусусида бир қатор мулоҳазалар ўртага қўйилди. Мелиорация программаси ва Орол муаммосини ҳал этиш ҳаётий зарурат эканлигига эътибор қаратилди.

Пленумда КПСС Марказий Комитетининг «Партияга қабул қилиш ва партия сафларини мустаҳкамлаш борасида Тошкент область партия ташкилотининг ишидаги жиддий камчиликлар тўғрисида»ги қарори ва Қорақалпоғистон область партия ташкилотининг вазифалари ҳам муҳокама этилди. Бу масала юзасидан область партия комитетининг иккинчи секретари Д. Берков доклад қилди.

Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига социалистик мусобақани авж олдириш, республика партия-хўжалик активи йиғилишининг Мурожаатномасига амалий иш билан жавоб бериш, КПСС-нинг Бутуниттифоқ конференциясига юксак ғоявий-сиёсий ва ташкилий даражада тайёргарлик кўриш пленум қатнашчиларининг диққат марказида турди.

Пленум муҳокама қилинган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилди.

Ф. ЗОҲИДОВ,
Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбирлари.

Васила Содиқовна СОДИҚОВА

Иттифоқ аҳамиятига молик шахсий пенсионер Васила Содиқовна Содиқова оғир касалликдан сўнг 1987 йил 21 июлда 74 ёшида вафот этди.

В. С. Содиқова 1914 йилда Тошкент шаҳрида туғилган. Меҳнат фаолиятини 1933 йилда бошлаган, 1940 йилдан эса КПСС аъзоси эди.

В. С. Содиқова Тошкент шаҳар Октябрь район ижроия комитетининг раиси, Тошкент область ижроия комитети раисининг ўринбосари, Чиноз район партия комитетининг секретари бўлиб ишлади. 1947 йилдан 1956 йилгача Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари, сўнгра 25 йил мобайнида республика социал таъминот министри лавозимларида ишлади.

Партия юборган барча участкаларда В. С. Содиқова ишга астойдил садоқат билан меҳнат қилди. Улуғ Ватан уруши йилларида унинг бевосита иштироки билан ўзбекистонликларнинг Ленинград ҳимоячиларига ёрдами ташкил этиб турилди.

Юксак принципиаллик, талабчанлик, одамларга нисбатан меҳрибонлик В. С. Содиқовага хос хусусиятлар эди. Ўзбекистон ССР социал-таъминот министри лавозимида унинг қалбига хос ажойиб фазилатлар тўла-тўкис намоён бўлди. Улуғ Ватан урушининг инвалидлари тўғрисида, пенсионерлар ҳақида қилган доимий ғамхўрлиги, меҳрибонлиги ва уларнинг талаб-эҳтиёжларини тушунганлиги уни республика меҳнаткашларининг чуқур ҳурматига сазовор қилди.

В. С. Содиқова Ўзбекистон Компартиясининг XI—XIX съездларига делегат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси бўлган, Ўзбекистон ССР Олий Советининг сурункасига ўн бир чақириқ депутати этиб сайланган эди.

Партия ва ҳукумат В. С. Содиқованинг хизматларини юксак баҳоладилар. У иккита Меҳнат Қизил Байроқ ордени, иккита «Ҳурмат Белгиси» ордени, Қизил Юлдуз ордени ва медаллар билан мукофотланган эди. Унга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвони берилганди.

Ватаннинг содиқ қизи Васила Содиқовна Содиқованинг порлоқ хотираси совет кишилари қалбида ҳамиша сақланиб қолади.

И. Б. Усмонхўжаев, Т. А. Алимов, В. П. Анишчев, В. А. Антонов, В. А. Головин, П. В. Догонкин, А. С. Икромов, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. Н. Лобко, Р. Н. Нишонов, В. И. Огарок, Н. И. Попов, Қ. Салиқов, М. Ҳ. Холмуҳамедов, Ҳ. Алимова, И. Ҳ. Жўрабеков, Б. Ф. Сатин, В. А. Хайдуров, С. У. Султонова, Н. Т. Тўхлиев, С. А. Хўжаева, Н. Н. Назиров.

• Қайта қуриш чорраҳаларида

ПЛАН НЕГА БАРБОД БЎЛЯПТИ?

БУВАЙДА РАЙОНИ САВДО ТАШКИЛОТЛАРИДА ТАШВИШЛИ АҲВОЛ

ВУЖУДГА КЕЛДИ. БУНИНГ САБАБИ НИМА?

- **ХАРИДОР ТАЛАБИ ИШ МЕЗОНИ БЎЛСИН**
- **ЭҲТИЁЖ БОР-У, МАҲСУЛОТ ЙЎҚ**
- **ПЛАНЛАШТИРИШДА МУТАНОСИБЛИК БУЗИЛМАСИН**
- **САВДО МАДАНИЯТИГА ЮКСАК ЭЪТИБОР**

Фарғона шаҳридаги театр биноси рўпарасида тўсатдан пайдо бўлган ярмаркада шовқин-сурон авжида. Тартибсиз, омонат қўйилган раскладушкаларга турли товарлар ёйиб ташланган. Харидорлар тирбанд. Сотувчиларнинг қўли-қўлига тегмайди. Шу пайт хиёбонда милиционерлар пайдо бўлишди. Сотувчилар билан қисқа мулоқотдан сўнг пештахта ортидагилар норози қиёфада молларни тахлаб, машиналарга юклай бошлашди. Ярмаркага тўпланган харидорлар орасида «чайқовчи эканми, булар?» деган шубҳа оралаб қолди. Йўқ, бу ерга Бувайда ва бошқа бир қатор районлар савдо дўконлари ўзларидаги шаҳарбоп товарларни келтиришиб, шаҳар маъмурлари рухсатисиз савдо қилишаётган экан. Бундан хабар топган бу ердаги бошлиқлар эса товар обороти планига ҳалал беради деб, уларни тезроқ шаҳардан қувиш пайига тушишган.

— План, план дейишади, — деб пичирлади сотувчилардан бири жўнаб кетаркан, — бажараман деб ўзингни ўтга-чўққа урасан, аҳвол эса бунақа...

Бувайда область эмас, балки республиканинг ҳам машъал районларидан бири. Районда деярли барча кўрсаткичлар бўйича планлар бажариб келиняпти. Бу ерда биттагина ишкал соҳа бор. У ҳам бўлса савдо соҳаси. Мана бир неча йилдирки, кооператорлар товар обороти планини бажармай келишяпти.

— Тўғри, кооператорларимиз савдо маданиятини юксак даражага кўтариш, аҳолига намунали хизмат кўрсатишда оқсаяптилар. Бироқ планларнинг бажарилмаслигида бир қатор объектив сабаблар ҳам борлигини ёддан чиқармаслигимиз керак, — деди биз билан суҳбатда район партия комитетининг биринчи секретари М. Ҳайдаров.

Дарҳақиқат, дўконларда бўлсангиз, қатор камчиликларни кўрасиз. Қўнғирот қишлоғидаги 5-аралаш моллар магазинидамиз. Кенг савдо залидаги пештахталарнинг ярми бўш. Товарлар тартибсиз жойлаштирилган. Сотувчи З. Иномова қайси магазин билан мусобақадош эканлигини ҳам билмайди. Магазин квартал планини бажармаган.

— Планни бажаришга нима ҳалақит берди?

— Аҳолига керакли товарлар етишмайди. Қишлоғимизда кўп болали оилалар сероб. Бизда эса болалар пойабзали, кийим-кечаклари камёб.

— Ахир товарни харидорга тақдим эта билиш ҳам керак-ку, пештахталарингизни эса чанг босиб ётибди...

Шу ердаги хўжалик моллари магазинида аҳолига зарур қурилиш материаллари, уй-рўзғор буюмлари етишмайди.

«Бувайда» савдо маркази йилига 2 миллион 100 минг сўмлик савдо қилиши керак. Планлар эса барбод этиляпти.

Пештахталарга қарасангиз ҳамма нарса бордек туюлади.

— Бироқ харидор кам харид қиляпти, — деди савдо маркази газлама бўлими мудири М. Ильяев. — Ўтган ойда планнинг аранг ярмини бажара олдик. Сабаби бир пайтлар харидоргир бўлган атлас, чит каби материаллар билан пештахталарни тўлдириб юборганмиз.

Бу ерда яқинда Қувасой чинни заводида ишлаб чиқарилган чойнаклар сотилган экан. Харидорлар чойнак сўраб кела бошлашади. Дўконда фурсатдан фойдаланиб чойнакни комплект ҳолда сотишга ўтишади. Яъни чойнакка энди тўртта чинни коса, тўртта тарелка қўшиб сотила бошланди. Харидор 4 сўм 50 тийинлик чойнак учун 14 сўм 20 тийин тўлаб совға набори олиши керак. Туриб қолган товарни харидорга мажбуран ўтказиш усули ҳақли эътирозларга сабаб бўляпти...

Қанчалик таажжубланарли бўлмасин, аммо район марказидаги «Болалар дунёси» магазинида пионер галстуги, ручка-қалам, ўқувчилар дафтари каби товарлар ноёб ҳисобланади. Мактаб формаси, болалар пойабзали, арзон ва кўркам кийимлар анқонинг уруғи.

— Нега болаларбоп молларни кам келтирасизлар?

— Бу бизга боғлиқ эмас, — деб жавоб берди район матлубот жамияти правлениеси раиси А. Мамажонов, — районимизда болалар кўп. Илгари биз ўз вакилларимизни Иттифоқнинг турли шаҳарларидаги улгуржи савдо ярмаркаларига юбориб, товар сотиб олиб келардик. Афсуски, 1983 йилда бизни бу ҳуқуқдан маҳрум этишган. Энди фақат Қўқон улгуржи савдо базасидан товар олишга ҳаққимиз бор, холос. Биз камёб товарларга буюртма берсак, базадагилар «Бизда бор товарларга буюртма берасиз», деб туриб олишади. Апрель ойи охирларида Челябинск шаҳрида катта улгуржи савдо ярмаркаси бўлди. Биз айни болаларбоп товарларни олиб келиш мақсадида икки тажрибали савдо ходимини ўша ёққа юбормоқчи эдик, афсуски область матлубот союзи раҳбарлари рухсат беришмади...

Район кооператорлари ҳатто областнинг ўзидаги Фурқат, Марғилон савдо базаларидан товар олиш учун ҳам область марказидан рухсат сўрашлари зарур. Ўта нозик, тез ҳаракатни тақозо этадиган савдо ишини бу қадар марказлаштириб юбориш эса фойда келтираётгани йўқ. Масалан, шу йил қишда маълум сабабларга кўра аҳолини электр энергияси билан таъминлашда узилишлар содир бўлди. Оқибатда, айниқса, қишлоқ аҳолисининг шам, лампа чироқ, чироқ шишасига талаби бирдан ошиб кетди. Аммо, маҳаллий кооператорлар шу товарларни сўраб Қўқон улгуржи савдо базасига, улар эса ўз навбатида юқори ташкилотлар орқали «Центросоюз»нинг марказий таъминот органларига чиққунларигача баҳор ҳам келиб қолди. Керакли товар етиб келганида унга эҳтиёж қолмаган эди...

Ҳар бир районнинг ўзига хос шароитлари, шунга яраша талаб-эҳтиёжлари бор. Аммо, область савдо идораларида аҳоли эҳтиёжи ҳақида умумий тасаввурлар бўлға-да, қайси районга нима кераклиги унчалик ойдин эмасга ўхшайди. Масалан, биз область матлубот союзи правлениесида аҳоли эҳтиёжини ўрганиш билан шуғулланадиган бўлим бошлиғи М. Войцеховскаядан «Бувайда районида ҳозир қандай молларга эҳтиёж катта?» деб сўраганимизда у тайинли жавоб бера олмади. Ваҳолонки, бу ўрганишга арзийдиган иш. Чунончи, шундоқ район ёнидаги, Қўқон шаҳрида жойлашган пойабзал ва тикувчилик фабрикалари маҳсулотлари бу ердаги дўконларда деярли учрамайди. Ҳолбуки, бу маҳсулотларга районда талаб катта.

Умуман, бугунги кунда район кооператорлари ишида туб бурилиш ясаш лозимлиги ҳар қадамда сезилиб турибди. Бироқ юқорида райком секретари айтиб ўтганидек, бунга ҳалал бераётган омиллар ҳам йўқ эмас. Бир мисол. Бувайда район матлубот жамияти собиқ раҳбарлари бир неча йил давомида қўшиб ёзиш каби ғайриқонуний йўл билан давлат планларини бажариб келганликлари очиб ташланди. Улар «Центросоюз» правлениеси буйруғига зид равишда пул ўтказиш йўли билан сотиш тақиқланган товарлардан қарийб 5 миллион сўмлигини колхоз ва совхозлар, ташкилотларга йўллашган. Тушган пул эса планга қўшилган. Бунинг учун улар одил суд олдида жавоб беришди ва қилмишларига яраша жазо олишди.

Биз қўшиб ёзиш айбдорларини ҳимоя қилиш истагимиз мутлақо йўқлигини таъкидлаган ҳолда, шу ҳодисанинг келиб чиқиш сабабларига холисона баҳо беришга уриндик. Район ташкил топган 1974 йили матлубот жамияти системасида товар обороти плани 20 миллион сўмни ташкил этган. Ўша пайтда район аҳолиси 60 мингга яқин бўлган. Ҳозир бу рақам 95 минг кишидан ошиб кетди. Товар оборот плани эса 47 миллион сўмни ташкил этади! Кўриниб турибдики, товар обороти плани аҳоли сони ўсишига нисбатан икки баравар ошган.

Юқоридаги қўшиб ёзишлар, планлаштиришдаги нуқсонлар, белгиланаётган планлар йилдан-йилга осмонлаб кетаётгани натижасида ҳам юз берганлиги маълум. Таажжубланарлиси шундаки, қўшиб ёзилгани суд томонидан исботланган ўша қарийб 5 миллион сўм пул... ҳамон товар обороти планида турибди! Район кооператорларининг планни реал тузиш ҳақидаги ҳақли талабларини эса «Ўзбекбирлашув» раҳбарлари инобатга олмаяптилар.

Устига устак товар билан таъминланиш масаласи ҳам ўлда-жўлда. Ахир шу йилнинг биринчи квартали учун 12 миллион 815 минг сўм товар обороти плани белгиланган ҳолда районга бор йўғи 7 миллион 152 минг сўмлик саноат ва озиқ-овқат товарлари фонди ажратилганлигини қандай тушуниш мумкин?

Область матлубот жамиятлари правлениеси, «Ўзбекбирлашув» раҳбарлари Бувайда районн савдо ташкилотларида вужудга келган ташвишли вазиятни синчиклаб чиқишлари, мавжуд аҳволни баҳолашга реал, холис ёндашишлари лозимга ўхшайди. Чунки нореал планни бажаришни талаб қилавериш яна хунук оқибатларга олиб келиши мумкин. Ўтган йили Бувайда район матлубот жамиятининг бир неча раҳбари устидан чиқарилган суд ҳукми наҳотки аччиқ сабоқ ўрнига ўтмаса?!

Ҳозирги кунларда район кооператорлари юқоридаги сотувчи айтганидек, ўзларини «ўтга, чўққа уриб» план бажаришга уриняпти. Сотувчилар товарларни машинага юклаб, бошқа районларга, Фарғона, Қўқон шаҳарларига боришяпти. У ердагилар эса ўз планларини ўйлаб, бувайдаликларни қувишга ҳаракат қилишади. Норозилик, жанжал...

Яқинда А. Мамажоновни кўриб қолиб аҳволни суриштирдик:

— Ҳеч қандай ўзгариш йўқ. Энди дўкончиларимиз довон ошиб... Тошкентга товар олиб бориб сотиб келишяпти!

— Ажабо, транспорт, йўл харажатлари, вақтдан бой бериб қилинган шу иш ўзини оқлайдими?

— Йўқ албатта, кони зарар. Бироқ планга нафи тегади...

Ҳар қандай йўл билан план бажаришга уриниш! Қайта қуриш, ҳаётнинг ўзи кескин рад қилаётган, ишлаб чиқариш корхоналарида аллақачон амал қилинмаётган бу усул савдода қачон барҳам топар экан?

А. ИБОДИНОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

• «Совет Ўзбекистони» материаллари изидан

«Интизомсизлик оқибатидаги исрофгарчилик»

Газетанинг шу йил 41-сонида юқоридаги сарлавҳа билан босилган мақолада Ўрта Осиё темир йўли Фарғона бўлинмаси станцияларида вагонлардан юкларни чала-чулпа тушириш, айниқса, цистерналар юкдан бўшатилгач, тагида тонналаб нефть маҳсулотлари қолиб кетаётгани жиддий танқид қилинган эди.

Мақола юзасидан расмий жавоблар олинди:

ЎРТА ОСИЁ ТЕМИР ЙЎЛИ ФАРҒОНА БЎЛИНМАСИ:

— Газетада босилган танқидий мақола барча бўлим бошлиқлари, уларнинг ўринбосарлари, ревизорлар, инженер-техник ходимлар, Қўқон темир йўл узели корхоналарининг раҳбарлари иштирокида атрофлича муҳокама қилинди. Шунингдек, у кенгайтирилган селектор кенгашида ҳам кўриб чиқилди. Танқид тўғри деб тан олинди.

Вагонлардан юкларни чала-чулпа тушириш, юклаш-тушириш вақтида вагонларга шикаст етказиш фактларини аниқлаш юзасидан алоҳида комиссия тузилди. Комиссия Олтиариқ буғлаш-тозалаш станциясида аҳволни ўрганиш билан ўз фаолиятини бошлади.

Булардан ташқари темир йўл бўлинмаси доимий ҳаракатдаги комиссиясининг станциялар, ёғ-экстракция заводлари, ёғ-мой комбинати ва Фарғона нефтни қайта ишлаш заводи раҳбарлари таклиф этилган йиғилишида ҳам бу масала алоҳида муҳокама этилди.

Мазкур кўнгилсизликлар айбдорлари бўлган Қўрғонча, Наманган, Асака станциялари бошлиқлари Қодиров, Саломов, Ёқубов, Қўқон станцияси бошлиғининг ўринбосари Абилов, Охунбобоев станцияси бошлиғининг собиқ ўринбосари Қодиров ўртоқларнинг ҳар биридан бир ойлик маошлари миқдорида жарима ундириб олинди.

Цистерналардан нефть маҳсулотлари ва бошқа юкларни тўла тушириб олиш, иш вақтида вагонлар бешикастлигини таъминлаш юзасидан назорат кучайтирилмоқда.

ЎРТА ОСИЁ ТЕМИР ЙЎЛ БОШҚАРМАСИ:

— Газетада босилган танқидий мақолада кўрсатилган фактлар тасдиқланди. Шу хусусдаги масала темир йўл станциялари, бўлинмалари ва корхоналарида ишлаб чиқилди. Ишда назорат ўрнатмаганликлари учун станциялар ва юк қабул қилувчи корхоналар ходимларининг бир группаси жазога тортилди. Юки тўла тушириб олинмаган цистерна учун айбдорлардан 3300 сўм ҳажмда жарима ундириб олинди. Нефть маҳсулотлари исрофгарчилигига йўл қўйган ва темир йўл вагонларининг ҳаракат оборотини жадаллаштиришга тўғоноқ бўлган коллективлар ва айрим шахслар ишлари чора кўриш учун халқ контроли органлари ва транспорт прокуратурасига юборилди. Бу хусусда алоқадор министрликлар ва идоралар ҳам хабардор қилинди.

1987 йилда юкдан бўшаган цистерналарни қабул қилиб олишни пухта ташкил этиш, ёқилғи-энергетика ресурслари исрофгарчилигини тугатиш бўйича қатор чора-тадбирлар кўрилди.

«Қоғозда бор, амалда-чи?»

Газетанинг шу йил 19 июнь сонида босилган юқоридаги сарлавҳали танқидий мақолада Комсомол районидаги баъзи сайлов участкаларида сайловларга суст тайёргарлик кўрилганлиги конкрет мисоллар орқали кўрсатиб ўтилган эди.

— Мақола район партия комитети бюросида район активлари иштирокида, 21-мактаб, «Ленинград», «Москва» совхозлари бошланғич партия ташкилотлари йиғилишларида муҳокама қилинди, — дейилади КОМСОМОЛ РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИдан олинган расмий жавобда. — Мақола тўғри, ўз вақтида ёзилган, деб тан олинди.

Агитация-сиёсий ишларни олиб боришда хўжасизликка йўл қўйганликлари, агитаторлар ишлари устидан бўш назорат ўрнатганликлари учун «Ленинград» ва «Москва» совхозлари касаба союз комитетлари раислари, коммунистлар У. Маллаевга, Х. Қўлдошевга қаттиқ виговор берилди, 21-мактаб ўқитувчилари М. Усмонов, Р. Қурбоновларга, «Москва» совхози биолабораторияси мудири Х. Норбоевга, Меҳнатобод қишлоқ Совети ижроия комитети раиси П. Рўзановага виговор эълон қилинди.

* * *

Бундан ташқари редакциямиз газетанинг шу йил 6 июнь сонида босилган «Парда ортидаги одамлар» ва «Эътибор қани!» сарлавҳали мақолалар юзасидан Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигидан ҳамда 23 июндаги «Пушаймондан нима фойда!» мақоласига республика ер тузиш пойиҳалаш институти Наманган бўлимидан ҳам расмий жавоблар олди. Уларда қайд этилишича, мақолаларда кўрсатилган камчиликларни бартараф этиш юзасидан чора-тадбирлар кўрилмоқда.

Дунё овози

ДЎСТЛИГИМИЗ МУСТАҲКАМЛАНАВЕРСИН

Ҳиндистон Республикаси Бош министри Ражив Гандининг 1987 йил 2-4 июль кунлари Совет Иттифоқида бўлганлиги ҳақидаги ҳужжатлар ва материаллар тўплами босмадан чиқди.

Тўпламга М. С. Горбачев билан Р. Гандининг нутқлари, Совет — Ҳиндистон музокаралари ҳақидаги ахборотлар, СССРда Ҳиндистон фестивалининг очилиши ҳақидаги хабарлари ва бошқа материаллар киритилган.

Тўпламни Сиёсий адабиёт нашриёти чиқарган.

(ТАСС).

РУС ТИЛИ—ДЎСТ ТИЛИ

Тошкент Давлат университетида таҳсил кўрган 60 нафар чет эллик студент битириш кечасида миннатдорчилигини асосан рус тилида изҳор қилди. Уларнинг қувончлари чексиз. Бирига физик, яна бирига математик, химик, иқтисодчи, журналист... каби мутахассислик дипломлари топширилди. Мана улар она юртларига қайтиб кетиш арафасида. Улар Тошкентда олган билимларини ўз ватанларининг равнақи учун сарфлаш ниятидалар. Битирувчиларнинг айримлари рус тили ўқитувчиси бўлиб ишлашлари ҳам мумкин. Чунки 40 нафар ўғил-қиз икки йиллик рус тили курсларини ҳам тамомлади.

«Нима учун рус тилини ўргандингиз» деган савол билан мурожаат қилгудек бўлсангиз, улар бир овоздан «Биз тинчлик ва дўстлик тилида сўзлашишни, ана шу тилни ўз ватанимизда келажак авлод учун ўргатишни истаймиз, бу тилда жаҳон халқлари бир-бирларини яхши тушунадилар» деган жавобни оласиз.

— Биз Тошкентдан олий маълумотли бўлиб қайтар эканмиз, юракларимизда чексиз ҳаяжон. Албатта, ўқиш жараёнида қийинчиликлар ҳам бўлди. Лекин дорилфунун муаллимларининг ўргатган билимлари, сарфлаган меҳнатлари эвазига бу қийинчиликларни енга олдик, — дейди лаослик Сомбат Воравонгса. — Бу ердан фақат ҳароратли ва ёрқин таассуротлар билан кетмоқдамиз. Айниқса, рус тилини ўрганиш жараёнида кўп изланишга тўғри келди. Биз рус тили воситасида Ўзбекистон ҳаёти, одамлари билан танишдик. Дўстлар орттирдик.

Кеча сўнгида чет эллик ёшлар шаҳар бўйлаб хайрлашув саёҳатига чиқишди, В. И. Ленин ҳайкали пойига, Номаълум солдат қабрига гулчамбарлар қўйишди.

Т. БУЛГАКОВА,
ТошДУ доценти.

Корея Халқ Демократик Республикасининг тўқимачилик саноати халқ хўжалигининг жадал ривожланаётган тармоғидир. Сўнгги йилларда корхоналарни техникавий жиҳозлаш даражаси ошди, маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажми кўпайди. Суратда: Кэнсондаги трикотаж фабрикасининг цехида.

ЦТАК-ТАСС фотоси.

СУВДАН ОҚИЛОНА ФОЙДАЛАНАЙЛИК!

Фарғона шаҳрида ичимлик сувни эъзозлаш, водопровод тармоқларини соз ҳолда тутишга эътиборни кучайтириш керак

Тежалгани — нақд бойлик

Ота-боболаримиз сувни обиҳаёт деб бежиз айтмаганлар. Чунки унинг табиат ва мавжудот олдидаги мўъжизакор, яратувчилик хизматлари асрлар оша кишиларни лол қолдириб келган. Сувнинг овози, оромбахш шаршараси ҳар қандай қалбга ҳузур бахш этади. Аммо кўча ва уйларда зилол сувларнинг водопроводдан тўғридан-тўғри канализацияга беҳуда оқизилиши кўпчиликнинг ғашига тегса керак.

Тўғриси, оққан сувнинг қадрига ҳар доим ҳам етавермаймиз. Аммо оқмай қолсинчи? Айниқса барча қулайликлар муҳайё этилган турар-жой биноларига етказиб берилмай қолса-чи?

Катта-кичик ташкилотлардан тортиб юқори органларгача ариза ва шикоятлар ёғилиб кетади. Тўғри, меҳнат қилгач, яхши яшашга ҳамманинг ҳам ҳақ-ҳуқуқи бор. Меҳнаткашларнинг эҳтиёжлари, талаблари эса жуда кўп. Партия ва ҳукуматимиз уларни тўлароқ қондириш учун мамлакатимизда революцион қайта қуришни бошлаб юборди. Уни амалга ошириш ҳар биримизга боғлиқ эканлигини сабот билан тушунтириб, меҳнатга, атроф-муҳитга бўлган муносабатни туб маънода қайта шакллантириш чора-тадбирларини ҳам кўрмоқда. Сувни эҳтиётлаш, қадрлаш ҳам шулар жумласидандир.

Ўқиган эдим. Ўтган асрда шаҳарликнинг барча эҳтиёжларини қондириш учун суткасига ўртача бир ярим челак сув кифоя қилган экан. Бунда идиш-товоқ ювиш-у ёнғинни ўчириш ҳам ҳисобга олинган. Ҳозир-чи? Душ остида беш минут туриш эвазига 60—70 литр сув оқизиб юбориларкан. Бу сувни пақирлаб ҳеч бўлмаганда учинчи қаватга ташиб чиқишни бир тасаввур қилиб кўринг-а. Бундан гигиена тадбирларини чегаралаш эмас, балки ишга ёндашишда гражданлик туйғусини ошириш зарур, деган хулоса келиб чиқади.

Ўтган йили Фарғона шаҳрида ҳар бир киши ҳисобига суткасига 779 литрдан сув тўғри келди. Бу белгиланган нормадан 2—2,5 баравар кўп демакдир. Шунга қарамай кўп қаватли иморатларнинг устки қисмида истиқомат қилувчиларга ҳамма вақт ҳам сув етиб бормайди. Айниқса ёз ойларида аҳволнинг жиддийлашиши кўплаб ариза-шикоятлар туғдирди. Дахлдор идоралар ходимларининг қўли-қўлига тегмай, боши ғавғодан чиқмайди.

Бир жиҳатдан қараганда Водилдаги бош сувхона, шаҳар ва Қиргули район депарасида мавжуд бўлган 66 қудуқдан ҳайдалаётган сув аҳоли эҳтиёжини тўла қондириши мумкин эди. Лекин ичимлик сувдан фойдаланишда йўл қўйилаётган хўжасизлик, мутасадди шахсларнинг бепарволиги оқибатида назоратнинг бўшаштириб юборилиши сув таъминотида узилишларга олиб келяпти.

Баъзи ташкилот раҳбарларининг сувдан фойдаланишга етарли даражада масъулият сезмаётганлиги оқибатида болалар боғчалари, мактаблар, касалхоналар, ошхона ва магазинларнинг водопровод тармоқлари аллақачон ремонтталаб бўлиб қолган. Қиш мавсумида истеъмолнинг бироз камайиши, қувурларда босимнинг кўтарилиб кетиши натижасида қувурнинг яроқсиз қисмидан сув отилиб чиқиб кўплаб аварияларга олиб келяпти. Бунга мисол тариқасида 2-ўрта мактабда рўй берган воқеани келтириш мумкин. Мактаб ишга туширилганига 20 йилдан ошиб кетган бўлса ҳам сув иншоотлари ремонтига ҳамон қўл теккизилмаган. Ер остига кўмилган қувур қиш-қировли кунларнинг бирида ёрилиб, мактабга сув келиши тўхтаб қолди, ҳовлини сув босди. Мактаб маъмурияти қаерга мурожаат қилмасин, елка қисишдан нарига ўтилмади. «Сув келтирган хор, кўза синдирган азиз» деганларидек яна балога шаҳар водоканал бошқармаси қолди. Аслида қувур алмаштириш бу корхона зиммасига кирмайди ва бунга имконият ҳам йўқ. Шаҳар маориф бўлимидагиларнинг эса мактабдаги аҳвол билан бир чақалик иши бўлмади. Хайриятки, йўли топилиб, сув улаб берилди. Аммо бундай жиддий аҳвол бошқа жойларда ҳам содир бўлиши мумкинку. Бу тўғрида шаҳар Совети ижроия комитети жиддийроқ ўйлаб кўрса ёмон бўлмасди.

1986 йили шаҳар «Водоканал» ҳамда уй-жой ишлаб чиқариш бошқармалари ҳамкорликда 3145 та квартирани текшириб чиқишди. Улардан 1171 тасида водопровод системасида турли камчилик ва нуқсонлар борлиги аниқланди. Хонадонларда сувнинг беҳуда оқиши нормадаги 8 ўрнига 32,7 процентни ташкил этиши маълум бўлди. Бу 1985 йилдагидан деярли 9 процент ортиқ. Маҳаллий Советлар ижроия комитетлари уйларда истиқомат қилувчилар томонидан ортиқча сарфланган сув суткасига 18,3 минг, йил давомида жами 6680 минг кубометрга тўғри келди. Натижада қўшимча сарфланган маблағ 265 минг сўмдан ортиб кетди. Бир кубометр сувнинг таннархи яқин 4 тийинга тўғри келди.

Хўш, ишдаги камчиликларнинг сабаби нимада? Биринчидан, квартиралараро сув тармоқлари ночор аҳволга тушиб қолган. Трубалар кўп йиллардан буён алмаштирилмагани оқибатида чириб кетган. Сув жўмраклари, айниқса сув сақлайдиган бачокларнинг носозлиги туфайли тоза сув тўппа-тўғри канализацияга оқиб ётибди. Ачинарли аҳвол айниқса 6, 7, 9-турар жойдан фойдаланиш участкаларига қарашли уйларда юз бермоқда. Бу участкаларнинг 666 квартирасида бефойда оқизиб юборилаётган сув 54-57 процентга тўғри келмоқда. Квартиралараро тармоқларни талаблар даражасида сақлаш мақсадида шаҳар «Водоканал» бошқармаси уй-жой ишлаб чиқариш бошқармасига йилига ажратиб берилаётган 300 минг сўм маблағ тўла ўзлаштирилмай қолиб кетяпти. Жумладан 1985 йилда ажратилган маблағларнинг деярли 30 проценти шаҳар уй-жой ишлаб чиқариш бошқармасининг турли важ-карсонлари туфайли ўзлаштирилмай қолди.

Шу ўринда ирригаторларнинг бепарволиги ҳақида ҳам икки оғиз тўхталиб ўтишга тўғри келади. Ўтган йили сувдан фойдаланиш қоидаларини қўпол бузган 381 гражданга нисбатан маъмурий чора кўрилди. Бироқ кўрилаётган бу маъмурий чоралар ҳам кутилган натижаларга олиб келмаяпти. Чунки аҳолининг қўл-оёғини шаҳарда водопровод-канализация системаларини ремонт қиладиган ихтисослаштирилган бирорта ташкилот йўқлиги боғлаб турибди. Савдо тармоқларида эса инженерлик иншоотлари йўқ даражада. Маиший хизмат системасига қарашли ремонт-қурилиш бошқармасида одатдагидек ремонт анжомлари-ю, труба етишмайди.

Обиҳаёт исрофгарчилигига йўл қўйилишининг сабабларидан бири шаҳарнинг ҳамма жойида ҳам оқар сувнинг етарли эмаслигидир. Ўтган йили Помирская, С. Разин, Володарская, Сагатов, Загородная, Трудовая, Ударная, Комилов, Муротов, Димитров, Ўразаев каби қатор кўчаларда, Охунбобоев массиви ҳамда Қиргули районининг янги микрорайонларида ерларни суғориш учун сув мутлақо бўлмади десак хато қилмаймиз. Устига-устак янги қурилаётган уйлар атрофини ободонлаштириш тадбирлари кўрилиб, ариқлар очилади-ю, лекин сув қаёқдан келиши билан ҳеч ким қизиқмайди. Давлат қабул комиссияси эса бу ҳолатни кўра-била туриб объектларни кўр-кўрона фойдаланишга қабул қилаверган.

Сувдан унумли фойдаланишни таъминлаш учун ҳисоб-китоб ишларини мукаммаллаштириш даркор. Бу сарфланаётган сув ҳамма жойда ҳам қаттиқ назорат остига олинишини, сув ўлчагичлар ўрнатилишини тақозо этади. Шу кунларда шаҳар «Водоканал» бошқармаси бўйича 7877 та сув ўлчов асбоби ўрнатилган. Бу албатта эҳтиёжнинг озгина қисмини ташкил этади. Шунга қарамай ўлчов асбобларининг 2760 донаси ишга яроқсиз ҳолатда ётибди. Кўриниб турибдики, саноат учун ҳам сув ўлчов асбоблари, айниқса хонадонлар учун зарур бўладиганларини ишлаб чиқариш вазифаси олға сурилмоқда.

Ёзнинг жазирамасида, қишнинг совуқ кунларида Қиргули районининг сув қувурлари жойлашган Тургенев кўчасида тез-тез электр энергиясининг ўчириб қўйилиши, ишдан чиққан насосларни қайта тиклаш учун эҳтиёт қисмларнинг йўқлиги ҳам шаҳарда сув таъминотини яхшилашга салбий таъсир кўрсатиб келаётганини унутмаслик керак.

Хуллас, ичимлик сувидан унумли фойдаланишнинг резерв ва имкониятлари жуда кўп. Улардан асосийси сувнинг қадрини билиш, обиҳаётга нисбатан барчанинг эҳтиёжи бир хил эканлигини унутмасликдан иборат. Сувнинг қадрига етмаслик — ҳаётни қадрламаслик демакдир.

А. ХУДОЙНАЗАРОВ.

- ● ПАХТАКОР МУЛОҲАЗАЛАРИ
- ● СУВ САРФИНИ МУҚОБИЛЛАШТИРИШ ҚУРИЛМАСИ
- ● МАБЛАҒЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШДА ҚАЧОН ТАРТИБ БЎЛАДИ?
- ● ГАП КЎП-У АМАЛИЙ ИШ ОЗ

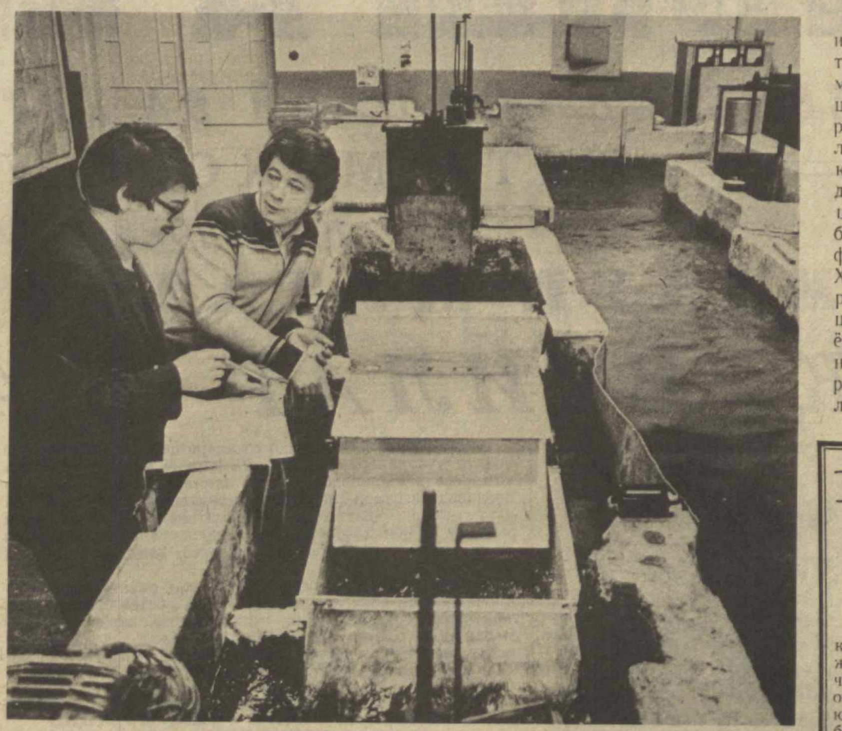

Ўрта Осиё ирригация илмий-тадқиқот институтининг гидрометрия ва метрология эксплуатацияси бўлими гидрометрия воситаларини тайёрлаш ҳамда уни республика суғориш тармоқларида татбиқ этиш билан шуғулланади. Суратда: бўлим мудири, техника фанлари кандидати Э. Ҳусанхўжаев ҳамда аспирант Ф. Қодиров ана шундай мақсад учун тайёрланган янги приборнинг метрологик характеристикасини ўрганмоқдалар.

В. Молгачев фотоси.

• Депутат минбари

Ҳар қатраси ҳисобда

Сувнинг халқ хўжалигида тутган ўрни беқиёс. Қаерда сув бўлса, у ерда ям-яшил манзара, ўзгача гўзаллик кўзга ташланади. Шунинг учун ҳам қадим-қадимдан ота-боболар сувни зарга, сувчини заргарга қиёслашган.

Бизнинг Даштифайзиобод қишлоғимиздан чиққан машҳур мироб Чўли Бегимқулов номини областимиздагина эмас, республикада ҳам яхши билишади. Бу азиз инсон ҳар томчи сувни кўзга суртиб деҳқончиликка сарфлаганлигини кексалар ҳамон мароқ билан ҳикоя қилишади.

Чўли ота анъаналарига содиқ қолган унинг ўнлаб, юзлаб шогирдлари фақат совхозимизда эмас, Қашқадарё воҳасида ҳам мироб деган фахрли номни эъзозлашмоқда. Улардан бири Ленин орденли сувчи Зоир Эргашевдир. У ўттиз йилдан бери хўжалигимизда сувчилик қилиб келяпти. Коммунист З. Эргашев сувчиликдан ҳурмат-эътибор топди, бахт-саодатга эришди.

Бундай ишбилармон мироб ва сувчилар совхозимизда кўпчиликни ташкил қилади. Салим Ибодов, Саттор Бўриев, Шопўлат Идиев, Ҳайдар Соҳибов кабилар ҳам сувчилик касбини улуғлаб, пахтакорлар ҳурматини қозонмоқдалар.

Совхозимиз ўтган йили давлатга 6100 тонна пахта топшириб планни 101 процент қилиб бажарди. Бунга бригадамиз аъзолари ҳам муносиб ҳисса қўшдилар. Мавжуд 50 гектар ернинг ҳар гектаридан 39 центнердан хирмон кўтарилди. Сайфулло Равшанов, Миразим Ўринов, Лазокат Северова, Дониёр Мейлиев каби пахтакорлар бошлиқ бригадалар заршунослари ҳам ҳар гектар ердан 33 центнер ўрнига 35—39 центнердан «оқ олтин» йиғиштириб олдилар.

Албатта қурғоқчилик келган ўтган йилги шароитда бундай юқори натижага эришишнинг ўзи бўлмайди. Биз аввало суғоришга асосий эътиборни қаратдик. Шу маънода ҳар қатра сувдан тежаб-тергаб фойдаландик. Вегетация даврига келиб сувчилар 750 нафарга етказилди. Маъмурият уларнинг нормал меҳнат қилиши учун қулай маданий-маиший шароит яратди.

Шунингдек, экинга агротехника қоидалари асосида техника билан сифатли ишлов берилди. Чуқур культивация қилинди, меъёрида минерал ва маҳаллий ўғит билан озиқлантириб борилди. Бу ўсимлик илдизида намни узоқ сақлаш имконини берди.

Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги нишонланадиган йил ўз аҳамияти билан алоҳида ажралиб туради. Бу тўғрида КПСС Марказий Комитетининг совет халқига Мурожаатномаси қалбимизни бир олам қувончга тўлдириб, яратувчилик меҳнатида янги марраларга руҳлантирмоқда. Дарҳақиқат, Октябрь идеаллари халқимиз фаровонлигини оширишга, Ватанимизнинг гуллаб-яшнаши, социализм ва тинчлик йўлида янгича куч-ғайрат билан меҳнат қилишга даъват этмоқда.

Юбилей йилида совхозимиз пахтакорлари 2300 гектар ердан 6640 тонна пахта етиштиришни, жумладан бригадамиз гектар ҳисобига 40 центнердан «оқ олтин» хирмони яратишни мўлжалламоқда. Шунга кўра барча экин майдонлари агротехника талаблари асосида чигит экишга сифатли тайёрланяпти. Зарур миқдорда уруғлик ғамлаганмиз. Ҳозир ерларга қўшимча сув берилмоқда.

Шу кеча-кундузда областимиз колхоз ва совхозларига лимитга риоя қилинган ҳолда 190 кубометр, жумладан районимизга 32 кубометр сув берилмоқда. Афсуски, кўпгина районларда хўжалик раҳбарларининг эътиборсизлиги ва ишга юзаки муносабати оқибатида сув исрофгарчилигига йўл қўйилаётганлиги сир эмас. Айрим пайтлари сувни эгасиз қолдириб зовурларга оқизиш ҳоллари рўй бераётир. Айниқса бундай ачинарли ҳол запас суви берилаётган Қарши даштидаги қўриқ районларда учрамоқда.

Тўғри, бу йил тоғларда қор бор, сув манбалари хизматимизда. Бироқ бу борада мавжуд резервлардан оқилона, самарали фойдаланиш ҳақида кўпроқ ўйлашимиз керак.

Шуниси диққатга сазоворки, область партия ва совет ташкилотларининг бевосита ёрдами туфайли жуда кўплаб колхоз ва совхозларда экин майдонлари иложи борича текис бўлишига эришиш, сувнинг равон оқишини таъминлаш мақсадида қатор тадбирлар амалга оширилди. Анчагина сув иншоотлари тартибга келтирилди.

Юбилей йилида ҳамма соҳада ютуқларга эришиш тараққиётни жадаллаштириш талабидир. Деҳқончиликнинг бош омили бўлган суғоришга, обиҳаётдан тежамли фойдаланишга жиддий эътибор бериш сув хўжалиги органлари, агросаноат комплекси, колхоз ва совхоз раҳбарлари, бригада ва звено етакчилари, сувчи миробларнинг энг муҳим вазифасидир. Шунга эришайликки, сувнинг ҳар бир қатраси бободеҳқоннинг эзгу нияти — мўл ҳосил учун хизмат қилсин.

М. ТОШМУРОДОВА,
Қарши районидаги «Ленинизм» совхози бригада бошлиғи, Ўзбекистон ССР Олий Совети депутати.

АЖАБ САВДОЛАР

Винтел кимга қарашли?

Жиззах шаҳрининг марказий 2-А микрорайонида жойлашган 18-уйда яшовчилар ўтган йилнинг ноябрь ойидан буён идорама-идора югуриб чарчадилар. Барибир уларнинг муродлари ҳосил бўлмади. Квартираларига сув келмади.

Дастлаб шаҳар водоканалига борган киши идора (бошлиғи Наил Адилов) раҳбарларидан: «ертўладаги винтел ёпиб қўйилган бўлса керак. Уни очиш эса бизнинг функциямизга кирмайди», —деган жавобни эшитишди. Винтелни бураш уй-жой қурилиши кооперативининг вазифаси эмиш.

Кўп уринишлардан кейин кооператив қурилиш «сантехникларини уй ертўласига таклиф этишга муваффақ бўлинди. Аммо улар винтелларнинг ҳолати яхшилигини таъкидлашиб, сувнинг босими кам эканлигини важ қилишди. Шундан сўнг 18-уй комитети раиси Гулмат Сумбулов шаҳар Совети ижроия комитети раиси Аҳмад Соатов ҳузурига борди. Ижроком раиси эса ҳозиржавоблик билан бу ишни шаҳар водоканалига топширди. Ижроком хонасида «аниқлаймиз», «бажарамиз», деб ваъда берган водоканал раҳбарлари сал узоқлашишгач, яна эски гапларини такрорлай бошладилар. Ижроком қошидаги уй-жой қурилиши кооперативи бошлиғи Қодир Раҳмонов ҳам ҳамон сантехниклар фикрини қайтаришдан эринмаётир.

Хуллас, масалага аниқлик киритиш, айбдорларга нисбатан тегишли чора кўришга ҳали ҳеч ким астойдил киришмади. Оқибатда бу уйда яшовчилар челак кўтариб кўчама-кўча, қаватма-қават тентираб юришга мажбур бўлмоқдалар.

Хўш, винтеллар кимга қарашли? Ўйлаймизки, шаҳар Совети ижроия комитетидаги мутасадди раҳбарлар бу саволга тез кунларда жавоб топишади.

Б. САТТОРОВ.

• Тошқиндан сўнг

МАТОНАТ

Фарғона

Шу куни ҳеч нарса офатдан дарак бермаётган эди. Фарғона ва Риштон районлари хўжаликларининг механизаторлари одатдагидек ғўзаларга, бошқа қишлоқ хўжалик экинларига ишлов бераётган, сут соғувчилар молларни парвариш қилишаётган, корхоналарда ҳар кунгидек оддий иш давом этаётган эди. Кечга бориб осмонни қора булут қоплади. Дўл билан бирга жала қуйиб кетди. Сув оқимлари бир зумда ариқларни лиммо-лим тўлдириб, йўлларга, пахтазорларга тоша бошлади. Бунинг устига устак Олой тизма тоғи этакларидан ниҳоятда кучли сел ёпирилиб кела бошлади.

Меҳнатга қобилиятли аҳолининг ҳаммаси табиий офатни бўйсундиришга сафарбар қилинди, ер қазийдиган қудратли техника ишга солинди. Сел босиш хавфи бўлган районлардан хотин-қизлар, қариялар ва болалар кўчириб олиб кетила бошланди. Эркаклар қутурган селга қарши курашга киришдилар.

Сел катта зиён етказишга улгурди. Фарғона районидаги «Коммунизм» ва Карл Маркс номли колхозларда, «Ленинград» совхозида, бошқа баъзи хўжаликларда 500 га яқин уй-жой биносини сув ювиб кетди, учта мактаб, иккита болалар боғчаси, тўртта чорвачилик фермаси шикастланди, 500 гектардаги ғўза батамом нобуд бўлди. Яна салкам 1000 гектар майдон тозаланиши ва қайта тикланиши керак. Яхшиямки, одамлар нобуд бўлмади.

Табиий офат оқибатларини тугатувчи область комиссияси зарар кўрганларга ёрдам бериш юзасидан конкрет чора-тадбирларни белгилади.

Ғўзаларни қайта тиклаш борасидаги қўшимча агротехника тадбирлари ишлаб чиқилди ва амалга оширилмоқда.

В. ТАТАРИНОВ,
ЎзТАГ мухбири.

* * *

Самарқанд

Тоғдаги Қизил тўриқ қишлоғининг барча аҳолиси осмондан теварак атрофга мислсиз жала қуйилган мушкул кунда мардлик имтиҳонидан ўтди. Ҳозир бу ерда турмуш нормаллашиб бормоқда. Электр ва алоқа линияларининг сел ағдариб кетган устунлари қайта тикланди. Махсус бригадалар трансформатор подстанцияларини тикламоқдалар. Экскаваторлар ва бульдозерлар дарани дарахт ва бута уюмларидан тозаламоқда.

Ўтган якшанба куни тоғликлар ҳашарга чиқиб, уй-жойларни ремонт қилишда бир-бирларига ёрдам бердилар. Энди тўртта уй йўқ. уларни бор бисоти билан сув ювиб кетди. 45 та уй-жой ва ёрдамчи бинолар, мактаб қаттиқ шикастланди. Афсуски, қурбонсиз бўлмади: бир аёл ва қиз ҳалок бўлишди.

Ҳатто қариялар ҳам бундай кескин ва кучли оқимни эслаша олмайди. Ургут сув омбори бир соатдан сал кўпроқ вақт ичида 125 минг куб метр сув билан тўлди.

Тошқин талайгина кулфатлар келтирди. Тамаки, сабзи, картошка экилган майдонларни сув ювиб кетди. Етказилган зарар миқдорларини область штабининг аъзолари ҳали аниқлашмоқда. Лекин ҳозир энг муҳими нормал турмушни қайта тиклаш, уй-жойларни ремонт қилишдир.

— Бошпанасиз қолганларга вагончалар ажратилди, моддий ёрдам берилди, —дейди Ургутдаги Калинин номли колхоз раиси Хайрулло Шодиев.

Унинг ўзи бир неча кундан буён посёлкада бўлиб, штаб аъзолари билан бирга хонадонларни айланиб чиқиб, техникани тақсимламоқда. Бу ерга ҳозирдаёқ бинокорлик материаллари, ёғоч-тахта, шифер, цемент, бўёқлар олиб келинди. Район кооператорлари ҳар куни янги ёпилган нон ва бошқа маҳсулотларни етказиб бериб туришибди.

Посёлканинг бундан кейинги тақдири кишини ҳаяжонлантирмасдан қолмайди. У тик ён бағирли икки тоғ чўққиси ўртасидаги бир парча ерга жойлашган. Афтидан, бу зона кўчки тушиш хавфи бўлган зона ҳам бўлса керак. Кейинги йилларда қишлоқда ўнлаб янги уйлар барпо этилди, бунда аҳолига иморатни ҳамма жойда ҳам қураверишмумкин эмаслигини ҳеч ким айтмади. Посёлкани пастроққа, анча бехатар жойга кўчириш керак. Чунки бу ерда одатда жуда кучли тошқинлар бўлиб туради.

Л. ТОКАРЕВ,
ЎзТАГ мухбири.

• Фан-техника тараққиёти—юксалиш қаноти

Исрофгарчиликка йўл қўйилмайди

Янги оролларни сайёҳлар очади, дейишади. Қўриқни, чўлни, даштни эса мелиораторлар очади. Чунки сувсиз ерларнинг чирой очиши, баҳорий либос кийиши мелиораторлар қадами етиб келгандан бошланади. Шу боисдан бўлса керак, бу эзгу касб эгалари хусусида гап юритилганда «яратувчи», «яшнатувчи» сўзлари кўп ишлатилади.

Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, суғориладиган ерлар ҳосилдорлигини ошириш ва сув запасларининг бир қатрасини ҳам исроф қилмаслик — мелиораторларнинг ўн иккинчи беш йилликдаги бош вазифалари. Бу ишларни бажариш мақсадида республикамиз областларида турли таъсирчан воситалар қўлланилмоқда.

Жумладан, Сурхондарё областида эски суғориладиган ерларни комплекс қайта қуриш, суғориш каналларини реконструкциялаш, уларни бетонлаштириш, автоматика ва телемеханика асосида ишлатишни йўлга қўйишга зўр берилляпти. Буларнинг барчаси сув тақсимотини планли ва оператив бажариш учун шароит яратиш, бебаҳо бойлигимиз — обиҳаётдан режали ва унумли фойдаланиш мақсадига бўйсундирилган. Аму-Занг каналининг реконструкцияси бунга ёрқин мисол бўла олади.

Канал жанубий Сурхон сув омборини таъминлаб туришга мўлжаллаб қурилганига 15 йил бўлди. Сувни 75 метр юқорига кўтариб берадиган икки насос ишга туширилганди. Сув хўжалиги индустриал асосга кўчиши муносабати билан суғориш тармоғи ҳам такомиллаштирилди. Реконструкция ишлари бошлаб юборилди. Учта насос станциясининг ишга туширилиши сувни 150 метр баландга кўтариб бера бошлади. Шу тариқа инсон қўли билан яратилган бу обиҳаёт манбаи Жанубий Сурхон сув омборига сув етказиб бера бошлади.

Шу беш йиллик бошигача Аму-Занг кенгайтирилиб ва бетонлаштириб бўлинди. Айни бир пайтнинг ўзида 41 километрга чўзилган сув йўли электрлаштирилди, унга автоматика ва телемеханика воситалари ўрнатилди. Каналнинг сув сиғими ҳажми икки баравар кўпайди. Энг янги, замонавий техник системалар сув етказиб бериш ишларини бошқариш ва қатъий назорат қилиш имконини туғдирди.

Аму-Зангни комплекс қайта қуришда «Сурханирстрой» трестига қарашли Аму-Занг механизациялашган кўчма колоннаси, Жарқўрғон қурилиш-монтаж бошқармаси, «Сурхангидрострой», «Шерабадсовхозводстрой» трестлари коллективларининг хизмати катта бўлди. Валерий Самохин, Алексей Макеев сингари ўнлаб экскаваторчи ва бульдозерчилар ўз участкаларида илғорлик қилмоқдалар. А. Макеев учинчи даражали Меҳнат Шуҳрати ордени, В. Самохин эса «Шавкатли меҳнати учун» медали билан тақдирланишган.

Тўпаланг сув омборининг бунёд этилиши йилдан-йилга суви камайиб кетаётган Жанубий Сурхон сув омборининг ишини янада қийинлаштириб юборди. Чунки Тўпаланг областнинг шимолидаги тоғ сувларини тўплай бошлаганди. Ваҳолонки, ана шу сувлар Жанубий Сурхон сув омборини озмикўпми тўлдириб турарди. Шу боисдан Жанубий Сурхон сув омборини тўлдириб тура оладиган янги манбани зудлик билан топиш керак эди. Бобbooтоғ ана шу манба вазифасини бажарди. Аму-Занг каналининг учинчи кўтарилиш нуқтасидан 22 километрли Бобботоғ иншооти қурилиши бошланди. Кўп ўтмай янги оқим орқали Амударёдан Жанубий Сурхонга секундига 20 кубометр обиҳаёт қуйила бошлади.

Кейинги йилларда Аму-Занг, Тўпаланг, Боботоғ ва Шеробод гидроузелларида амалга оширилган автоматлаштириш ва механизациялаш ишлари диққатга сазовор. Шеробод гидроузелида ишлаб турган телемеханика воситалари айниқса мелиораторларга қўл келмоқда.

Бу йилги суғориш мавсумида эса Шеробод каналидаги ҳар қандай жузъий ўзгариш ҳам диспетчерлик пунктида дарҳол пайқалади: сув етказиб бериш ва тақсимлаш жараёнларини бошқариб турадиган 30 дан зиёд техник воситалар бу маълумотларни марказга етказади. Автоматлар сув сатҳининг кескин камайиши ёки кўпайишига қараб янги режимда ишлайверади.

Шу беш йилликда область сув хўжалигининг барча йирик объектларида автоматика ва телемеханика хизматини йўлга қўйиш кўзда тутилган. Бу эса ўз навбатида сувнинг беҳуда исроф бўлишига хотима беради.

Сувни тежаш, унга омилкорлик билан муносабатда бўлиш — катта резерв. Бу — кўплаб қўшимча ерларга обиҳаёт чиқариш демак. Мелиораторларимиз ҳар куни, ҳар дақиқа халқ хўжалигини сув билан таъминлаш мақсади билан яшаётган бир пайтда бу резервларни ишга солиш жуда муҳим. Суғориш ишлари авжига минган ёз мавсумида эса бунинг аҳамияти ниҳоятда катта. Шу боисдан бу йил мелиораторлар кўплаб вертикал дренаж қувурлари ва коллектор-дренаж қувурлари тармоқларини яратиб қўшимча 4 миллиард кубометр сув олишни мақсад қилиб қўйганлар.

А. ВАЛУЙСКИЙ,
Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги матбуот маркази раҳбари.

Редактор **Л. ҚАЮМОВ.**

ЎҚИШГА МАРҲАМАТ!

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ МИНИСТРЛИГИ ЎРТА МАХСУС ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА 1987- 1988 ЎҚУВ ЙИЛИ УЧУН ҚУЙИДАГИ МУТАХАССИСЛИКЛАР БЎЙИЧА ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

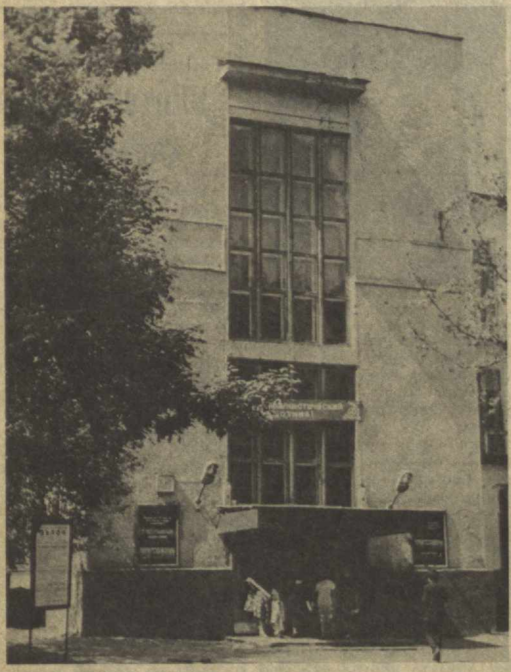

А. АБДУРАҲМОНОВ НОМЛИ ТОШКЕНТ ПОЛИТЕХНИКУМИ

(Тошкент шаҳри, Пролетар кўчаси, 26-уй)

Кундузги ўқишга: тикувчилик корхоналарининг ускуналари; чарм пойабзал ва мўйна корхоналарининг ускуналари; тикувчилик ишлаб чиқариши; чарм технологияси; чарм буюмлар технологияси; трикотаж ишлаб чиқариши; пойабзалларни моделлаштириш ва чармни бадиий безаш; кийимларни моделлаштириш ва конструкциялаш; енгил саноат корхоналарида планлаштириш; жун йигириш ишлаб чиқариши.

Кечки ўқишга: тикувчилик корхоналарининг ускуналари; ип йигирув ишлаб чиқариши; тўқувчилик ишлаб чиқариши; тикувчилик ишлаб чиқариши; чарм буюмлар технологияси, жун йигириш ишлаб чиқариши.

БЕКОБОД ИНДУСТРИАЛ ТЕХНИКУМИ

(Бекобод шаҳри, Ғалаба кўчаси, 2-уй)

Кундузги ўқишга: прокат ишлаб чиқариши, чўкичлаб ва штамповкалаб ишлаб чиқариш; металл ишлаш станоклари ва автоматик линияларни монтаж қилиш ҳамда уларни ишлатиш; елимшак материаллар технологияси; нометалл ҳимоя қопламалари.

Кечки ўқишга: металл ишлаш станоклари ва автоматик линияларни монтаж қилиш ҳамда уларни ишлатиш; елимшак материаллар технологияси.

Сиртқи ўқишга: елимшак материаллар технологияси.

ҚЎҚОН КОММУНАЛ ХЎЖАЛИК ТЕХНИКУМИ

(Қўқон шаҳри, К. Маркс кўчаси, 45-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: биноларнинг техник эксплуатацияси; газ хўжалиги; сув таъминоти, канализация, саноат ва оқова сувларни тозалаш; водопровод ва канализация тармоқлари ҳамда иншоотлари қурилиши; коммунал-хўжалик корхоналарида планлаштириш.

ТОШКЕНТ ЭЛЕКТРОМЕХАНИКА ТЕХНИКУМИ

(Тошкент шаҳри, Бабушкин кўчаси, 4-уй)

Кундузги ўқишга: саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари; совутиш-компрессор машиналари ва қурилмалари; электроприборсозлик; электрон-ҳисоблаш машиналари, асбоблари ва қурилмалари; ҳисоблаш техникасини ишлатиш ҳамда уларни ремонт қилиш; контрол ва автоматика системаларини монтаж қилиш ҳамда созлаш; ташкилий техника воситалари.

Кечки ўқишга: саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари; металларни қирқиб ишлаш; совутиш-компрессор машиналари ва қурилмалари; электр аппаратсозлиги; электрон-ҳисоблаш машиналари, асбоблари ва қурилмалари; контрол ва автоматика системаларини монтаж қилиш ҳамда созлаш; ташкилий техника воситалари; ҳисоблаш техникасини ишлатиш ҳамда уларни ремонт қилиш.

Сиртқи ўқишга: совутиш-компрессор машиналари ва қурилмалари; контрол ва автоматика системаларини монтаж қилиш ҳамда созлаш; саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари; ҳисоблаш техникасини ишлатиш ҳамда уларни ремонт қилиш; электрон-ҳисоблаш машиналари, асбоблари ва қурилмалари.

Н. ҒАНИЕВ НОМЛИ ТОШКЕНТ КИНО ТЕХНИКУМИ

(Тошкент шаҳри, Студентлар шаҳарчаси, 2-Чимбой кўчаси, 96-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: кино қурилмалари ва улардан фойдаланиш; радиоалоқа ва радиоэшиттириш.

Кундузги ўқишга: театрда ёритиш техникаси.

ОЛМАЛИҚ КОН-МЕТАЛЛУРГИЯ ТЕХНИКУМИ

(Олмалиқ шаҳри, К. Маркс кўчаси, 25-уй)

Кундузги ўқишга: саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари; кон электромеханикаси; нодир ва оғир рангли металлар металлургияси; қора металларнинг қуюв ишлаб чиқариши; рангли металлургия заводларининг ускуналари; рангли металлар ва қотишмаларнинг қуюв ишлаб чиқариши.

Сиртқи ўқишга: саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари; кон электромеханикаси; қора металларнинг қуюв ишлаб чиқариши; рангли металлургия заводларининг ускуналари; нодир ва рангли металлар металлургияси.

ТОШКЕНТ СОВЕТ САВДОСИ ТЕХНИКУМИ

(Тошкент шаҳри, Ш. Руставели кўчаси, 105-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: таом тайёрлаш технологияси; товаршунослик ва саноат моллари билан савдо қилишни ташкил этиш; товаршунослик ва озиқ-овқат моллари савдосини ташкил этиш; товаршунослик, моддий-техника таъминоти ва сотиш; савдода бухгалтерия ҳисоби.

ЯНГИЙЎЛ ОЗИҚ-ОВҚАТ ТЕХНИКУМИ

(Янгийўл шаҳри, Самарқанд кўчаси, 403-уй)

Кундузги ўқишга: нон пишириш саноати; ачитқи ишлаб чиқариш; гўшт ва парранда маҳсулотлари технологияси; виночилик технологияси; мойлар ва мойларнинг ўрнини босадиган моддалар технологияси; таом тайёрлаш технологияси; қандолат ишлаб чиқариш.

Кечки ўқишга: консервалаш технологияси; таом тайёрлаш технологияси; ачитқи ишлаб чиқариш.

Сиртқи ўқишга: нон пишириш саноати; виночилик технологияси; гўшт ва парранда маҳсулотлари технологияси; таом тайёрлаш технологияси; қандолат ишлаб чиқариш; мойлар ва мойларнинг ўрнини босадиган моддалар технологияси.

ЛЕНИНСК СОВЕТ САВДОСИ ТЕХНИКУМИ

(Ленинск шаҳри, Киров кўчаси, 11-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: таом тайёрлаш технологияси; озиқ-овқат моллари савдосини ташкил этиш ва товаршунослик; савдода бухгалтерия ҳисоби; ноозиқ-овқат моллари савдосини ташкил этиш ва товаршунослик.

БУХОРО ПЛАН-ИҚТИСОД ТЕХНИКУМИ

(Бухоро шаҳри, Ленин кўчаси, 282-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: ноозиқ-овқат моллари савдосини ташкил этиш ва товаршунослик; бухгалтерия ҳисоби; таом тайёрлаш технологияси; товаршунослик, моддий-техника таъминоти ва сотиш.

Кундузги ўқишга: ҳисоб ва ҳисоблаш ишларини механизациялаш.

УРГАНЧ ҚУРИЛИШ ТЕХНИКУМИ

(Урганч шаҳри, Ленин кўчаси, 20-уй),

Кундузги ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; қурилиш деталлари ва темир-бетон конструкцияларини ишлаб чиқариш; бухгалтерия ҳисоби.

Сиртқи ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; газ хўжалиги; бухгалтерия ҳисоби; қурилиш деталлари ва темир-бетон конструкцияларини ишлаб чиқариш.

БУХОРО ҚУРИЛИШ ТЕХНИКУМИ

(Бухоро шаҳри, Промишленная кўчаси, 26-уй)

Кундузги ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; қишлоқ аҳолиси яшайдиган жойлар архитектураси; қишлоқ хўжалик ва граждан қурилиши.

Кечки ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши.

Сиртқи ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши.

ТОШКЕНТ КЕЧКИ МАШИНАСОЗЛИК ТЕХНИКУМИ

(Тошкент шаҳри, Сельмашская кўчаси, 6-уй)

Кундузги ўқишга: металларни қирқиб ишлаш; машинасозлик саноати корхоналарида планлаштириш; асбобсозлик ишлаб чиқариши.

Кечки ва сиртқи ўқишга: металларни қирқиб ишлаш; асбобсозлик ишлаб чиқариши; машинасозлик саноати корхоналарида планлаштириш.

Кечки ўқишга: қуюв ишлаб чиқариши.

ТОШКЕНТ ҚУРИЛИШ ТЕХНИКУМИ

(Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 32-уй)

Кундузги ўқишга: архитектура; саноат ва граждан қурилиши; қурилиш деталлари ва темир-бетон конструкцияларини ишлаб чиқариш; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши; геодезия; инженерлик геодезияси.

Кечки ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши.

Сиртқи ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; қурилиш деталлари ишлаб чиқариш.

ҒУЗОР ҚУРИЛИШ ТЕХНИКУМИ

(Ғузор шаҳри, Охунбобоев кўчаси, 30-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; сув таъминоти, канализация, саноат ва оқова сувларни тозалаш; бухгалтерия ҳисоби; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши.

ОҲАНГАРОН САНОАТ-ҚУРИЛИШ МАТЕРИАЛЛАРИ ТЕХНИКУМИ

(Оҳангарон шаҳри, Восточная кўчаси, 2-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари; бинокорлик материаллари саноати машиналари ва ускуналари; пластмасса буюмлари технологияси; саноат ускуналарини монтаж ва ремонт қилиш.

Сиртқи ўқишга: бинокорлик материаллари корхоналарида планлаштириш; саноат ускуналарини монтаж ва ремонт қилиш.

НУКУС ҚУРИЛИШ ТЕХНИКУМИ

(Нукус шаҳри, Қўнғирот шоссеси)

Кундузги ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; қурилиш деталлари ва темир-бетон конструкцияларини ишлаб чиқариш; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши.

Кечки ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши.

Сиртқи ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши; қурилиш деталлари ва темир-бетон конструкцияларини ишлаб чиқариш.

АНДИЖОН ҚУРИЛИШ ТЕХНИКУМИ

(Андижон шаҳри, Свобода проспекти, 193-уй)

Сиртқи ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; қурилиш деталлари ва темир-бетон конструкцияларини ишлаб чиқариш; металл конструкцияларни тайёрлаш; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши.

Кечки ўқишга: саноат ва граждан қурилиши.

Сиртқи ўқишга: саноат ва граждан қурилиши: қурилиш деталлари ва темир-бетон конструкцияларини ишлаб чиқариш; металл конструкцияларни тайёрлаш; биноларнинг санитария-техникавий тузилиши.

ТЕРМИЗ ҚУРИЛИШ ТЕХНИКУМИ

(Термиз шаҳри, Дзержинский кўчаси, 6-уй)

Кундузги ўқишга: саноат ва граждан қурилиши; қурилиш деталлари ва темир-бетон конструкцияларини ишлаб чиқариш.

Сиртқи ўқишга: саноат ва граждан қурилиши.

МАРҒИЛОН ПЛАН-ИҚТИСОД ТЕХНИКУМИ

(Марғилон шаҳри, Ишчи болалар кўчаси, 10-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: енгил саноат корхоналарида планлаштириш; қурилишда планлаштириш; бухгалтерия ҳисоби; ҳисоб ва ҳисоблаш ишларини механизациялаш; савдода бухгалтерия ҳисоби.

АНДИЖОН ЭЛЕКТРОМЕХАНИКА ТЕХНИКУМИ

(Андижон шаҳри, Киров кўчаси, 80-уй)

Кундузги ўқишга: саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари; саноат корхоналари электр ускуналарини монтаж қилиш; пайвандлаш ишлаб чиқариши технологияси; электрон-ҳисоблаш машиналари ва қурилмалари; контрол ва автоматика системаларини монтаж қилиш ҳамда созлаш.

Сиртқи ўқишга: саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари; саноат корхоналари электр ускуналарини монтаж қилиш; пайвандлаш ишлаб чиқариши технологияси.

АНДИЖОН ПОЛИТЕХНИКУМИ

(Андижон шаҳри, Горький кўчаси, 14-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: пахтага дастлабки ишлов бериш ускуналари ва технологияси; тикувчилик ишлаб чиқариши; пахта товаршунослиги; ип йигирув ишлаб чиқариши; тўқувчилик ишлаб чиқариши; газмолларни безаш.

Кечки ўқишга: тикувчилик ишлаб чиқариши; ип йигирув ишлаб чиқариши; тўқувчилик ишлаб чиқариши; газмолларни безаш.

Сиртқи ўқишга: пахтага дастлабки ишлов бериш ускуналари ва технологияси; тикувчилик ишлаб чиқариши; пахта товаршунослиги; ип йигирув ишлаб чиқариши, тўқувчилик ишлаб чиқариши.

НУКУС ИНДУСТРИАЛ ТЕХНИКУМИ

(Нукус шаҳри, Фурманов кўчаси, 70-уй)

Кундузги ва сиртқи ўқишга: район электр алоқаси ва радиолаштириш; почта алоқаси; автомат электр алоқаси; кўп каналли электр алоқаси; электр станциялари, тармоқлари ва системалари; саноат корхоналари ва қурилмаларининг электр ускуналари.

СССР ЎРТА МАХСУС ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА ҚАБУЛ ҚИЛИШ ҚОИДАЛАРИ

Ўрта махсус ўқув юртларига тўлиқ ёки тўлиқсиз ўрта маълумотли гражданлар қабул қилинади. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда ўқиш учун 30 ёшгача бўлганлар қабул қилинади. Кечки ва сиртқи ўқишга қабул қилишда ёши чекланмайди.

СССР территориясида яшаётган хорижий давлатларнинг гражданлари ўрта махсус ўқув юртларига умумий асосларда қабул қилинадилар.

Ўрта махсус ўқув юртларига кираётганлардан аризалар қабул қилиш, кириш имтиҳонларини ўтказиш ва ўқувчилар составига қабул қилиш муддатлари қуйидагича:

кундузги ўқишга ҳамма ўрта махсус ўқув юртларида аризалар саккиз йиллик мактаб ҳажмида маълумотга эга бўлганлар группасига 1 августгача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 1 августдан 21 августгача, ўқувчилар составига қабул қилиш 21 августдан 25 августгача ўтказилади; ўрта мактаб ҳажмида маълумотга эга бўлганлар группасига аризалар 15 августгача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 1 августдан 22 августгача; ўқувчилар составига қабул қилиш 22 августдан 25 августгача ўтказилади.

Кечки ўқишга барча ўрта махсус ўқув юртларига саккиз йиллик мактаб ҳажмида маълумотга эга бўлганлар группасига аризалар 7 августгача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 7 августдан 15 августгача, ўқувчилар составига қабул қилиш 15 августдан 19 августгача ўтказилади; ўрта мактаб ҳажмида маълумотга эга бўлганлар группасига аризалар 16 сентябргача қабул қилинади; кириш имтиҳонлари 21 сентябргача; ўқувчилар составига қабул қилиш 21 сентябрдан 26 сентябргача ўтказилади.

Сиртқи ўқишга барча ўрта махсус ўқув юртларига аризалар 10 августгача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 10 августдан 20 августгача, ўқувчилар составига қабул қилиш 21 августдан 31 августгача ўтказилади.

Мавсумий характердаги ишлар билан боғлиқ геология ва қишлоқ хўжалиги мутахассисликларига аризалар 2 октябрдан 1 декабргача қабул қилинади, кириш имтиҳонлари 1 ноябрдан 16 декабргача, ўқувчилар составига қабул қилиш 16 декабрдан 26 декабргача ўтказилади.

Кечки ва сиртқи бўлимга кираётганлар ўрта махсус ўқув юртининг чақириғига биноан ўзлари ишлаётган корхона, муассаса, ташкилотлар билан келишган ҳолда кириш имтиҳонларининг маълум турига юбориладилар.

Қабул комиссиясига ариза билан қуйидаги ҳужжатлар қўшиб топширилади: саккиз йиллик ёки ўрта мактабни тугатганлиги тўғрисидаги ҳужжатнинг асл нусхаси, турар жойидаги даволаш-профилактика муассасаси берган 086/У формадаги медицина справкаси, иш стажи бор кишилар, шунингдек, кечки ва сиртқи бўлимга кираётганлар маъмурият томонидан тасдиқланган меҳнат (колхоз) дафтарчасидан кўчирма, 3х4 см. ҳажмдаги 4 дона фотосурат.

Туғилганлик тўғрисидаги гувоҳнома ёки паспорт, ҳарбий билет ёки ҳарбий рўйхатга олинганлиги тўғрисидаги гувоҳнома шахсан кўрсатилади ва бу ҳақда ўқишга кирувчининг шахсий делосига ёзиб қўйилади.

Сиртқи бўлимга кираётганлар кириш ҳақидаги аризани ўзларини қизиқтирган мутахассисликлар бўйича сиртқи бўлими бор ҳамда ўзлари яшаётган жойга яқин бўлган ўрта махсус ўқув юртига топширадилар.

Кундузги ўқишга ўрта ҳунар-техника билим юртларини битирганлар ўқув юртини битиргандан сўнг камида икки йиллик иш стажига эга бўлсаларгина қабул қилинадилар.

Корхоналар, қурилишлар, колхозлар, совхозлар, муассасалар ва ташкилотлар томонидан ўқишга юборилганлар қабул комиссиясига КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг 1966 йил 3 сентябрдаги қарорига мувофиқ ягона формадаги йўлланмани ҳам тақдим этадилар.

Баъзи мутахассислик ва таълим формаларига кириш учун қуйидаги қўшимча талаблар белгиланган:

кечки ва сиртқи бўлимларга халқ хўжалигининг турли тармоқларида ишлаётганлар қабул қилинади;

балоғат ёшига тўлмаганларнинг ишлаши ман этилган соҳалар бўйича мутахассисликларга кундузги ўқишга саккиз йиллик мактаб базасидаги группаларнинг биринчи курсига юқори курсларда ўтказиладиган ишлаб чиқариш практикаси давригача ўн саккиз ёшга тўладиганларгина қабул қилинадилар;

баъзи мутахассисликларга меҳнатни муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунларга биноан хотин-қизлардан қабул қилиш чекланади.

КИРИШ ИМТИҲОНЛАРИ:

Тўлиқсиз ўрта мактаб базасидаги группаларга кирувчилар ёзма кириш имтиҳонини рус тили (ёки ўқиш қайси тилда олиб борилса, ўша тил)дан ДИКТАНТ формасида ва танланган ихтисоси билан боғлиқ ҳолда қуйидаги фандан ОҒЗАКИ имтиҳон топширадилар:

саноат, қурилиш, алоқа, иқтисод, геодезия ва картография, ҳуқуқ ихтисосларига — МАТЕМАТИКА.

Тўлиқ ўрта мактаб базасидаги группаларга кирувчилар ёзма имтиҳонни рус тили (ёки ўқиш қайси тилда олиб борилса ўша тилдан) ва адабиётидан ИНШО формасида ва танланган ихтисоси билан боғлиқ ҳолда қуйидаги фандан ОҒЗАКИ имтиҳон топширадилар:

саноат, қурилиш, алоқа, геодезия ва картография, иқтисод ихтисосларига — МАТЕМАТИКА;

химия технологияси, металлургия, озиқ-овқат маҳсулотлари технологияси ихтисосларига, шунингдек, «Фойдали қазилмаларни бойитиш», «Газмолларни безаш», «Трикотаж буюмларини безаш», «Хом терига дастлабки ишлов бериш», «Чарм технологияси», «Нотўқима тўқимачилик материаллари ишлаб чиқариш», «Аналитик химия» ихтисосларига — ХИМИЯ.

«Китоб ва журналларни корректировкалаш», «Иш юритишни ташкил қилиш», «Меҳмонхона хўжалиги», «Ҳуқуқшунослик», «Китоб товаршунослиги» ихтисосларига — СССР ТАРИХИ.

«Китоб ва журналларни корректировкалаш» ихтисоси бўйича ўқишга кирувчилар иншо ўрнига ДИКТАНТ ёзадилар.

Ўрта махсус ўқув юртида ўқиш олиб бориладиган тилни ўрганмаганлар ЁЗМА имтиҳонни хоҳишларига кўра рус тили (тўлиқсиз ўрта мактабни битирганлар) **ёки рус тили ва адабиёти** (ўрта мактабни битирганлар)**дан топширишлари мумкин. Бундан ташқари, дарслар олиб бориладиган тилни қай даражада билишини аниқлаш мақсадида улар билан суҳбат ўтказилади.**

Рус тилини миллий ўрта мактаб ҳажмида ўқиганлар дарслар рус тилида олиб бориладиган ўқув юртига ўрта мактаб базасида кираётган бўлсалар, иншо ўрнига БАЁН ёки ДИКТАНТ ёзишлари мумкин.

«Архитектура», «Қишлоқлардаги аҳоли яшайдиган жойлар архитектураси», «Китоб ва журналларни техник жиҳатдан таҳрир қилиш» ихтисослари бўйича ўқишга кирувчилар тегишли ИХТИСОС бўйича ҚЎШИМЧА кириш имтиҳони топширадилар.

ИХТИСОС БЎЙИЧА ИМТИҲОН БИРИНЧИ НАВБАТДА ЎТКАЗИЛАДИ.

Ўрта махсус ўқув юртларига кириш имтиҳонларисиз қабул қилиниш ҳуқуқига эга бўлган шахслар ихтисос бўйича топшириладиган имтиҳондан озод қилинмайдилар.

ИМТИҲОНЛАРНИ ҚАЙТА ТОПШИРИШГА РУХСАТ ЭТИЛМАЙДИ.

Кириш имтиҳонларини топширишга қўйилганларга белгиланган тартибда иш жойидан иш ҳақи сақланмаган ҳолда 30 календарь куни ҳисобида қўшимча отпуска берилади (ўқув юртига бориш ва қайтиш учун кетадиган вақт бу ҳисобга кирмайди).

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмахонаси. В. — 167. ИНДЕКС 64583. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12